

2. Diákszemmel

„Az elmaradhatatlan kokárdát is viselem” –
A Szatmárnémeti Református Gimnázium hetedik osztályosainak véleménye

4. Láthatár

Ősztől nőhet a tornaórák száma –
Pap Melinda írása

6. Tanterem

Milyen sportágat válasszunk a gyerekek? –
Bogdán Emese írása

9. Diákszemmel

Sepsislamgyörgy, a szellemfőváros –
Csinta Samu írása

10. Tanárszemmel

Tanár szerepet keres –
Pataki-Péter Andrea írása

14. Szülői szemmel

Olvasni? Magától? Mikor? –
Sándor Boglárka írása

15. Lélekjelenlét

Drog, alkohol és egyéb csapdák –
Jánossy Alíz beszélgetése Szabó Erzsébet gyergyószentmiklósi pszichoterapeutával

23. Pályáz(z)atok

KIMENŐ Összművészeti Diákfesztivál Gyergyóalfaluban

24. Hivatal

Láthatár

Hulladékgyűjtés egészséges versenyszellemben –
Bíró Blanka írása

Fotóriport

Diákok virtuális színháza Temesváron –
Tóth Orsolya képriportja

Magánterület

Egyéni vagy csoportos projekt? –
Fóris-Ferenczi Rita írása

Diákszemmel

Tanár–diák viszony görbe tükörben –
Karikatúraversenyt szervezett a Hargita megyei tanfelügyelőség

Térkép

A felelősség nem átruházható, de megosztható! –
Botházi Renáta, Ozsváth Anita-Anikó, Krecsák Katalin, dr. Dégi L. Csaba írása

Tanterem

Különleges ünnep: a 100. nap az udvarhelyi Benedek Elek Pedagógiai Líceum Step by step I. osztályában

1. Megidézett történelem, megidézett kávéház

2013.
3.
SZÁM

MAGYAR KÖZOKTATÁS

ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSI FIGYELŐ

2013. MÁRCIUS • 3. SZÁM

Fotó • Rab Zoltán

ISSN 2065-9725

- **A román nyelvet magyar iskolában is meg lehet tanulni!**

Eddig a magyar iskolákban úgy tanították a román nyelvet, hogy nem fejlesztették a gyerekek hétköznapi román nyelvű kifejezési képességét. Ez végre megváltozott. Az új oktatási törvény előírja, hogy a magyar gyermekeknek külön, szakszerűen átgondolt tantervvel, nem anyanyelvként tanítják a románt.

Tudatosítanunk kell emellett, hogy románul jól érteni és beszélni nem elsősorban az iskolában lehet megtanulni. Azok a magyarok, akik jól tudnak románul, főleg iskolán kívül, játszótársaktól, tévéből és más módon tanulták meg ezt a nyelvet.

- **Az anyanyelven való tanulás előnyös**

A gyerek azon a nyelven tud a legjobban tanulni, amit először tanult meg: anyanyelvén. Sőt, az anyanyelvén tanított fiatal más nyelveket is, így a románt is jobban elsajátítja, magabiztosabban használja.

- **Bennünket, magyarokat számos közös kulturális élmény köt össze, és ezzel az élményvilággal a gyerek a magyar iskolában találkozik**

János Vitézt, Ludas Matyit, Toldi Miklóst, a természeti és történelmi legendákat, kedvenc regényeinket, verseinket, dalainkat a magyar iskolában szerettük meg. A román iskolában a gyerek nem ismeri meg gyerekkori hőseinket, távol marad mese- és mondavilágunktól, számára idegen lesz mindaz a felbecsülhetetlen érték, ami összeköt bennünket, magyarokat.

- **A magyar iskola nem kerül több pénzünkbe!**

Sokan azért választanak a gyerek számára román iskolát, mert a magyar iskola valamilyen többletköltséget jelent, például az utaztatás miatt. Legtöbbször a magyar iskola nem kerül többbe, de ha valamiért mégis igen, tudni kell, hogy a rászorulóknak számos támogatási lehetőség áll rendelkezésükre.

www.rmdsz.ro

Kedves pedagógusok, jövődóbeli szerzők!

A Communitas Alapítvány által kiadott *Magyar Közoktatás* együtt szerkesztjük az olvasókkal, sok figyelemfelkeltő, gondolatébresztő írást kapunk pedagógusoktól, szülőktől egyaránt. Továbbra is helyet szeretnénk adni a lap hasábjain a pedagógusok, oktatási szakemberek, szülők és diákok konstruktív véleményének, az oktatást érintő problémák felvázolásának és természetesen a megoldáskeresésnek.

Kérjük, írjanak véleményanyagot a következő témákban:

- **Tantárgyam és diákjaim – sikerélmények és buktatók az oktatásban**

- **Az információátadástól a kreativitásra nevelésig**

Várjuk írásait az mko@communitas.ro e-mailcímre.

Eredményes munkát és kitartást kívánunk:

A Magyar Közoktatás szerkesztősége

www.communitas.ro

Megrendeléseiket az mko@communitas.ro e-mail címen, a 0264-44-14-01-es telefonszámon vagy postán fogadjuk.

Címünk: Redacția *Magyar Közoktatás*, Fundația Communitas, Str. Republicii nr. 60., 400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj
Nr. cont.: RO61RNCB0106026613610006 deschis la Banca Comercială Română Cluj-Napoca
Adóazonosító szám (Cod fiscal): 10411135

A havilapot postai úton vagy a megyei tanfelügyelőségeken keresztül juttatjuk el Önhez. A lap ellenértékét postai utalvánnyal vagy banki átutalással kérjük a fenti bankszámlaszámra utalni. A megrendelés bármelyik formája (szelvény, telefon, e-mail) csak az átutalási bizonylat számával együtt érvényes. (Az átutalási bizonylaton szerepeljen a megrendelő neve és a kifizetés jogcíme.)

Kiadja a Communitas Alapítvány • Főszerkesztő: Kiss Judit
Kiadói titkár és műszaki szerkesztő: Fülöp Zoltán • Tipográfia: Könczey Elemér

Olvasószerkesztés és korrektúra: Demeter Zsuzsa

Felelős kiadó: Lakatos András

Ára 3,50 lei.

Telefon: 0040-264-44-14-01

e-mail: mko@communitas.ro

Redacția *Magyar Közoktatás*, Fundația Communitas, Str. Republicii nr. 60.
400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj

A kiadvány megjelenését az RMDSZ és a Communitas Alapítvány teszi lehetővé.

Kolozsvári középiskolások vetélkedője március idusán

Megidézett történelem, megidézett kávéház

„A történelem ismerete segít eligazodni a mában. Ez a fiatalokra is érvényes: akik korán megszeretik a magyar történelmet, annak kiemelkedő eseményeit, mint amilyen március 15-e, az 1848–49-es forradalom és szabadságharc, bekapcsolódnak egy ehhez fűződő vetélkedőbe, amellyel, hogy elmélyítik tudásukat, fogékonyabbak

natát. A János Zsigmond Unitárius Kollégium diákjai Petőfi forradalmi szerepét szemléltették, a Brassai Sámuel Elméleti Líceum csapata a Landerer nyomdánál történeteket elevenítette fel, Táncsics Mihály kiszabadítását vitték színre a Református Kollégium diákjai, a Pilvax kávéház hangulatát idézték fel az Apáczai Csere János Elméleti Líceum

így hát nekünk kellene az ő eszményüket, lelkületüket tovább éltessük.”

A zsűrinek nem volt könnyű dolga, hiszen, mint dr. Egyed Ákos is fogalmazott, felkészült csapatok között kellett különbséget tenniük. A szoros vetélkedőben végül a Református Kollégium diákjai bizonyultak a legjobbaknak, másodikként az Apáczai Csere János

• Táncsics Mihály kiszabadítását vitték színre és a Pilvax kávéház hangulatát is megidézték a kolozsvári diákok

lesznek a történelem iránt, mint azok, akik nem vesznek részt hasonló megmérettetésen” – fogalmazott dr. Egyed Ákos akadémikus, történészprofesszor a kolozsvári magyar középiskolások történelmi vetélkedőjét követően. A *Kolozsvári Kávéház* című műsort, amelyet az Erdély Televízió március 15-én közvetített, az RMDSZ főtítkárságával partnerségben szervezte a televízió, a vetélkedőn az 1848-as forradalom és szabadságharc eseményeit elevenítették fel a 9–12. osztályos diákokból álló csapatok. A diákok válaszait, munkáját tekintélyes zsűri értékelte: a testület elnöke dr. Egyed Ákos akadémikus, tagjai Deák Árpád és Vincze Zoltán, az Apáczai Csere János és a Báthory István Elméleti Líceum nyugalmazott történelemtanárai. A diákoknak amellyel, hogy igen változatosan megfogalmazott kérdésekre kellett válaszolniuk, egy-egy rövid jelenetben fel kellett eleveníteniük a szabadságharc valamely kiemelkedő mozza-

fiataljai, a Báthory István Elméleti Líceum csapata a Nemzeti Múzeumnál zajlott eseményeket értelmezte újra.

Vajnár János, a Brassai Sámuel Elméleti Líceum történelemtanára fontosnak tartja a hasonló történelmi vetélkedők évről évre történő lebonyolítását. „A történelemórákon a diákok többnyire csak az általános képet látják. Ilyenkor lehetőségük van arra, hogy együtt dolgozva és vetélkedve még többet megtanuljanak akár egymástól, vagy pedig egy eseménnyel, egy helyszínnel kapcsolatosan” – fogalmazott. Bogya Katalin, a Református Kollégium pedagógusa szerint a múlt gyökereihez is vissza kell nyúlni ahhoz, hogy erős hajtásokat nevelhessenek az iskolában a jövő számára, ez a történelmi vetélkedő pedig pontosan erre nyújt lehetőséget. A kollégium tizedikes diákja, Oláh Szilárd igen fontosnak tartja a hasonló ifjúsági megmérettetéseket. „Akkor, Budapesten, fiatalok, velünk egykorúak szervezték a forradalmat,

Líceum csapata végzett, a dobogó harmadik fokára a Báthory István Líceum tanuló állhattak fel. A Brassai Sámuel Elméleti Líceum és a János Zsigmond Unitárius Kollégium fiataljai dicséretben részesültek. Az esemény fő partnere, a Romániai Magyar Demokrata Szövetség Főtítkársága jóvoltából valamennyi résztvevő emléklappal és értékes könyvcsomaggal térhetett haza. Magyarai Tivadar, a szövetség főtítkárhelyettese a vetélkedőt követően kiemelte: az RMDSZ oktatási főosztálya fontosnak tartja az iskolai oktatást kiegészítő, tehetséggépzést szolgáló programok támogatását. „Az Erdélyi Magyar Televízióval közösen egész Erdélyre szeretnénk kiterjeszteni ezt a sorozatot, hogy minél több városban minél több tehetséges fiatal megszólalhasson” – mondta a főtítkárhelyettes.

MIKLÓSI ILDIKÓ ILONA

„Az elmaradhatatlan kokárdát is viselem”

A Szatmárnémeti Református Gimnázium hetedik osztályosait kérdeztük március 15. jelentőségéről.

Fontos megemlékeznünk arról, hogy a magyaroknak volt bátorságuk fel lázadni az osztrák elnyomás ellen. A magyar történelem egyik leglényegesebb forradalmát méltón meg kell ünnepelni, és igyekszem megőrizni az ünnep szépségét és dicsőségét. Minden évben szereplőként vagy résztvevőként jelen vagyok va-

lamilyen megemlékezésen, illetve a templomi istentiszteleten, és szüleimmel történelmi témájú filmeket szoktam nézni március 15-én, illetve viselem a nemzeti színű kokárdát.

Képiró Dorottya

Magyar vagyok, így nekem is fontos a magyar forradalom és szabadságharc ünnepe. Azokra a hős forradalmároknak emlékezünk ilyenkor, akik 165 éve az életüket adták egy szent eszméért, azért, hogy a következő nemzedékek szabadon élhessenek.

Katona Réka

Református magyar diáklányként büszke vagyok származásomra, és ezért idén szerepelek a református templomban az erre az alkalomra összeállított kulturális műsorban. Természetesen magyar kokárdát is viselek a melleme tüzve.

Kürti Beáta Melinda

Azért fontos számomra a nemzeti ünnep, mert ízig-vérig magyarnak érzem magam, és úgy gondolom, őseink tiszteletére illő évente megemlékeznünk az 1848-49-es eseményekről. Igazi megtiszteltetésnek tartom, hogy őseimről tanulhatok az iskolában, és leróhatom tiszteletemet emlékük előtt. Ötödik osztályos koromban az iskola gyermekkórusában énekelhettem a városban található Petőfi-szobor előtt tartott emlékűnnepségen, és meg is koszorúztuk a műalkotást. Tavaly a Hazafias Versek Versmondó Versenyén vettem részt, idén pedig a Lánco-s templomban szavalok.

Szatmári Boróka

Az idén ünnepeljük az 1848-1849-ben végbement magyar forradalom és szabadságharc 165-ik évfordulóját. Nagyon fontos ünnep ez, hiszen úgy vélem, ha a forradalmi események nem következtek volna be több mint 100 évvel ezelőtt, akkor ma nem járhatnánk magyar iskolába, és lehet, sokkal rosszabb körülmények

között kellene élnie a ma emberének. Emellett az is előfordulhat, hogy nem lenne béke a mi vidékünkön. Általában az iskolában is megünnepeljük ezt a fontos évfordulót, majd a templomban szüleinkkel meghallgatjuk Isten ígését, ezt követően pedig délután részt veszünk a Petőfi-szobor koszorúzásánál.

Tordai Julietta Anna

Március 15-én azokra emlékezünk, akik 1848-49-ben olyan bátrak voltak, hogy büszkén mentek szembe a biztos halállal is azért, hogy egy igaz ügyet szolgáljanak, és készek voltak életüket adni a magyar szabadság reményében. Magyar létemre fontosnak tartom ezt az ünnepet, éppen ezért minden évben meg is tartom azt, és édesanyámmal kimegyünk a Petőfi-szobornál rendezett ünnepi koszorúzásra. A színházban megtartott ünnepi előadásra is szívesen el szoktam menni, és az elmaradhatatlan kokárdát is viselem.

Potor Andrea

Minden év március 15-én megemlékezünk a magyar forradalomról és szabadságharcról. Fontos nekem a nemzeti ünnep, hiszen én is magyar vagyok. Mint minden évben, idén is kokárdát tűzünk majd a mellünkre, és részt veszünk az ünnepi megemlékezésen. Idén különösen érintett vagyok az ünnepség megszervezésében, ugyanis az osztályközösségünk az osztályfőnöknő irányításával szép kis műsorral készült, amelyet be is mutat az iskola diákjainak a Lánco-s templomban.

Csáki Attila

SZÖVEG ÉS FOTÓK: VÉGH BALÁZS

Legalább 250 fa életét mentették meg a sepsiszentgyörgyi iskolások

Hulladékgyűjtés egészséges versenyszellemben

Az *Újrahasznosítás városa* címért zajló versenyben három sepsiszentgyörgyi iskola közel 20 tonna újrahasznosítható hulladékot gyűjtött. A környezettudatos magatartásmódot népszerűsítő versenyt a város három legnagyobb iskolájában hirdette meg az önkormányzat és a Tega Köztisztasági Vállalat. A Székely Mikó Kollégium, a Mihai Viteazul Főgimnázium, valamint a Mikes Kelemen Elméleti Líceum diákjai összesen közel 20 tonnányi csomagolóanyagot gyűjtöttek, amely a városban egy hónap alatt különválogatott és leadott szemét 40 százalékát teszi ki. „Ha azt vesszük figyelembe, hogy egy tonna papír újrahasznosításával 17 fát mentünk meg a kivágástól, akkor elmondhatjuk, hogy a sepsiszentgyörgyi iskolák legalább 250 fa életét mentették meg” – szögezik le közleményükben a szervezők. A város legzöldebb iskolájának a Mikes Kelemen Líceum bizonyult, ahol a diákok több mint 9 tonna különválogatott csomagolóanyagot adtak le: ez három áruszállító konténer papírt és három teherautó pillepalack-, fém- és üvegrakományt jelent.

Pitty és Potty, az iskolás zebrapintyek

Az iskolán belül a 4. D osztály nyerte el az *Újrahasznosítás osztálya* címet, és az ezzel járó főnyereményt, egy pár zebrapintyet. Dénes Xénia negyedikes diák elmondta, a lánypinty a Pitty, míg a fiú a Potty nevet kapta, minden nap megetetik, megitatják a madárkákát és kitakarítják a kalitkát. A pintyek tanítás alatt is énekelnek, nagyon figyelnek, ha a gyerekek is dalra fakadnak vagy éppen verset mondanak, de néha a tanci letakarja a kalitkát, hogy a madarak ne vonják el a figyelmet a tanulásról. Szász Krisztina felidézte, hogy édesapja kitakarított egy nagy nyomdát, onnan rengeteg papírhulladék került ki, ez is hozzájárult a győzelmükhöz. Dali Mátyás szerint az egész osztály lelkesen részt vett a munkában, otthon is törekednek arra, hogy szelektíven gyűjtsék a hulladékot. A nagyobbak is örömmel vettek részt a hulladékgyűjtésben, Imreh Muntyán Kikerics Kata tizenegyedikes diák lapunknak elmondta, először a zebrapintyekért szálltak harcba, és a közös érdek nagyon jól összekovácsolta az osztályközösséget. Az első napokban kevés szemét gyűlt össze, de a végére mindenki egyre lelkesebb lett, üzletvezetőkkel beszéltek, vendéglőket kerestek meg, és együtt cipelték be az iskolába a különválogatott szemetet. Végül 432 kilogramm újrahasznosítható hulladékot gyűjtöttek össze.

Környezettudatos életmódra nevelnek

Szőcs Torma Katalin, a Mikes Kelemen Elméleti Líceum igazgatóhelyettese elmondta, az iskolának e tekintetben is van múltja, megnyertek egy másfél éves kivitelezésű zöld pályázatot, a környezetvédelmi alap támogatásával az iskola minden diákja olyan táborban vett részt, amely éppen a szelektív hulladékgyűjtésről és a természettel való együttélésről szólt. Ebben a tanévben beneveztek egy interneten

meghirdetett hulladékgyűjtő akcióba, tehát a gyerekeket nem lepte meg az újabb kezdeményezés. „A líceumnak a három partneriskola közül utolsónak kellett megszerveznie az akciót, láttuk, milyen volt a mozgósítás a másik két iskolában, mennyire pozitívan álltak hozzá. A gyerekek között működésbe lépett az egészséges versenyszellem, ez is motiválta őket” – mondta az igazgatóhelyettes. Az iskola

Fotó: MIKES KELEMEN ELMÉLETI LÍCEUM

• **Lelkes környezetvédők.** Papírt, fém- és üveg- is gyűjtöttek a diákok

45 osztálya közül 38 vett részt a hulladékgyűjtésben, nagyon sok szülőt is bevontak. Ettől lett sikeres, véli Szőcs Torma Katalin. A pedagógus hangsúlyozta, fontosnak tartja a környezetvédelemre és a környezettudatos életmódra való nevelést. „Zavar a körülöttünk levő szemét, azzal, hogy a saját házukból, udvarunkból kidobjuk, attól az még létezik. Ezt próbáljuk a gyerekekkel megértetni: minél kevesebb szemetet termeljenek és azt is szelektíven gyűjtsék, hogy lehessen újrahasznosítani” – szögezte le az iskola vezetője. Az iskolai vetélkedőket az *Újrahasznosítás városa* verseny részeként szervezték meg. A címért és a nyereményért – egy 15 ezer euró értékben felszerelt környezetbarát kirándulólhelyért – húsz hazai település szállt versenybe. Az Eco-Rom Ambalaje által kezdeményezett országos verseny célja minél több újrahasznosítható csomagolóanyag begyűjtése. A legkörnyezettudatosabbnak bizonyuló település, ahol a legnagyobb lesz az egy főre eső begyűjtött hulladékmennyiség, megkapja a főnyereményt és az *Újrahasznosítás városa* címet.

BÍRÓ BLANKA

A szakmabeliek szerint hasznos, de szinte kivitelezhetetlen a minisztérium terve

Ősztől nőhet a tornaórák száma

Hasznosnak, azonban jelen körülmények között szinte kivitelezhetetlennek tartja a pedagógusok és oktatási szakemberek zöme a szaktárca azon tervét, hogy megduplázza a tornaórák számát. Az illetékesek szerint ugyanis sem az amúgy is zsúfolt tanterv, sem a meglévő infrastruktúra nem tesz lehetővé egy ilyen változtatást. A tornaórák számának növelésére vonatkozó

járjanak iskolába. „Ezek választható tantárgyak lennének, hiszen nem lehet minden diákot arra kötelezni, hogy szerepeljen” – hangsúlyozta Remus Pricopie, aki a konkrét elképzelések ismertetését egy későbbi időpontra ígérte.

Tárcaközi bizottság alakul

A tárcavezető ugyanakkor elismerte, igaza van azoknak, akik azt állítják, a jelenlegi infrastruktúra nem teszi lehetővé több tornaórának a tantervbe való beiktatását, azonban rámutatott: számos olyan lehetőség van, ami jelenleg nincs kihasználva. „Amikor a kormány úgy döntött, hogy a sportba fektet, az egyértelműen jelzés volt a helyi önkormányzatok és az oktatási minisztérium irányába, hogy ezen a területen folytatódjanak a fejlesztések” – magyarázta a miniszter, aki szerint tárgyalásokat folytatnak majd a sportminisztériummal, hogy közösen használják a meglévő infrastruktúrát. Pricopie szerint a célból tárcaközi bizottságot is létrehozna, melyben a sport-, oktatási, egészségügyi és fejlesztési minisztérium képviselteti magát.

A miniszter elmondta, az elemi osztályokban az új tornaórák beiktatása az iskola számára fenntartott órák rovására történik, így egyetlen tantárgyat sem érint, míg 5-8. osztályban, ahol jelenleg csak heti egy tornaóra van, ősztől immár két alkalommal sportolhatnak a diákok. A tornaórák számának növekedésére irányuló minisztériumi terveket ugyanis szeptember 15-étől ültetik gyakorlatba, hangsúlyozta. A tárcavezető a tornaórák alól ok nélkül felmentett diákok helyzetére is kitért, elmondva: felkérte az orvosokat, hogy ne adjanak igazolásokat, míg a szülőikben azt próbálják tudósítani, hogy gyerekeiknek ártanak azzal, ha felmentést szereznek nekik. Hozzátette, az erre irányuló tevékenység párhuzamosan zajlik majd a cigaretta-, szeszital- és kábítószerfogyasztás megelőzését szolgáló iskolai kampánnyal.

Színház és Facebook – színesítenék az oktatást

Remus Pricopie egy, március 8-án a parlamentben tartott közvitán azt hangsúlyozta, hogy az oktatási minisztérium színesítené az iskolai tantervet. „Van néhány meglepetésem a diákok számára, az egyik közülük az oktatási tevékenység színesítése. Miért

„Nagyon jó lenne az 1-4. osztályban a napi egy, de legalább heti négy tornaóra, és a középiskolában is fel kellene emelni legalább heti kettőre, mert a jelenlegi egy órában semmit sem tudunk elérni. Nemzetközi iskolás sportversenyeken is csak akkor tudunk részt venni és felvenni a versenyt más országokkal, ha vannak szakosztályoknál, kluboknál versenyszerűen sportoló tanulóink.”

tervet még február elején jelentette be Remus Pricopie oktatási miniszter, aki március 7-én részletesen beszámolt az elképzeléséről. Elmondta, a tornaórák számát az 5–8. osztályban, illetve a 9–12. osztályban megdupláznák.

Az oktatási miniszter korábban a középiskolások számára heti négy tornaórát javasolt, míg az előkészítő és elemi osztályok esetében úgy növelné a testnevelésórák számát, hogy úgynevezett „zene- és mozgásórákat” vezetne be. Arról is beszámolt, hogy a vizuális nevelést, a színházat, a filmet is az oktatás részévé tennék, azaz olyan tevékenységeket, amelyek fejlesztik a gyerekek kreativitását, és arra ösztönzik őket, hogy örömmel

„A mozgáskultúra, vizuális nevelés, drámapedagógia bevezetése az oktatásba hiánypótló, és hatalmas lehetőségeket rejt magában, ahogy a testnevelésórák számának növelésére vonatkozó javaslat is. Kérdés, van-e szándék arra, hogy mélységében megváltoztassák a tantervet.”

ne játszanánk színházat az iskolában, miért ne vetítsük le a román filmeket, az irodalmi alkotások adaptációit az osztálytermekben? Mért ne sportoljunk többet, mért ne beszéljünk az internet és a Facebook használatáról, a jó és kevésbé jó dolgokról?” – tette fel a kérdést a tárcavezető, aki szerint „ezzel csak felkészítenénk a gyerekeket arra, hogy jobban felvegyék a harcot vesztély esetén”. Ugyanakkor azt is szövé tette, hogy kevés olyan kutatás készül, amely azt vizsgálná, mire van szükségük a gyerekeknek.

Kevés a tornaterem, sok az óra

A minisztérium tervei kedvező fogadtatásra találtak a pedagógusok és az oktatási szakemberek körében, egy részük azonban szkeptikus an-

nak kivitelezését illetően. Keresztély Irma Kovászna megyei főtanfelügyelő például arra hívta fel a figyelmet, hogy a térségben csupán az iskolák 33 százaléka rendelkezik megfelelő tornateremmel, a többi, zömében vidéki tanintézetben a gyerekek egy nagyobb osztályteremben tornásznak, ahol nem megfelelőek a körülmények. „Üdvözlöm a javaslatot, hiszen valóban túl keveset mozognak a gyerekek, sok a túlsúlyos és a magas vércukorszintű közöttük” – mondta a főtanfelügyelő, hozzátéve, sok múlik majd azon, hogyan ültetik gyakorlatba az elképzelést. Úgy vélte, az illetékeseknek fel kellene mérniük, mennyire biztosított az infrastruktúra, és ennek alapján, a beruházásokkal párhuzamosan kellene életbe léptetniük a tervet.

Bartolf Hedvig Hargita megyei főtanfelügyelő ezzel szemben azt állítja, hogy a szomszéd megyében szinte valamennyi tanintézetben biztosítottak a körülmények a tornaórák számának növeléséhez, és elegendő tornatanár is lenne. Elmondta, a megyében 112 tornaterem és 111 sportpálya van, ezek közül sok falun épült, kormányprogram keretében. „Szinte minden iskolában van tornaterem. Jobb is lehetne a helyzet, de elmondhatom, az iskolák többségében a tornaórák megtartása nem ütközik akadályba” – fogalmazott a főtanfelügyelő. Hozzátette, 258 tornatanár iskolákban, míg újabb 65 sportklubokban tanít, és mindannyian szakképzettek.

Egy tornaóra kevés, négy azonban már túl sok – állítja Ștefan Someșan Maros megyei főtanfelügyelő, aki szerint a minisztérium tervével átesnének a ló túlsó oldalára. „Véleményem szerint két-három óra lenne a megoldás, ez megfelelne a gyerekek fizikai és szellemi szükségleteinek egyaránt” – vélte a szakember, aki attól tart, hogy a tornaórák számának növelése még jobban megterhelné a diákokat. Hozzátette, a jelenlegi zsúfolt tanterv csak abban az esetben bírna el négy testnevelésórát, ha más tantárgyakat törölnének. Rámutatott, a diákoknak általános iskolában 28–30, középiskolában 32–33 órájuk van egy héten, amelyhez a kisebbségek esetében még a hozzájárul két-három anyanyelvóra. Az Európai Unióban az óraszám csökkenése, a tananyag karcsúsítása zajlik, Romániának is ebbe az irányba kellene mozdulnia, vélte a főtanfelügyelő.

Fotó: TÓTH ORSOLYA

• **Több mozgás szükségeltetik.** Lehetővé teszi a változtatást a meglévő infrastruktúra?

A tanterv módosításának szükségességét hangsúlyozta Burus Siklódi Botond, a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetségének elnöke is. A szakember a sajtónak úgy nyilatkozott, hogy a mozgáskultúra, vizuális nevelés, drámapedagógia bevezetése az oktatásba hiánypótló, és hatalmas lehetőségeket rejt magában, ahogy a testnevelésórák számának növelésére vonatkozó javaslat is. Ugyanakkor hozzátette, kérdés, van-e szándék arra, hogy mélységében megváltoztassák a tantervet, és olyan módon gyúrák át azt, hogy a készségfejlesztő tantárgyaknak is meglegyen benne a helyük, hiszen erre időben is meg kell teremteni a keretet.

Hiszik, ha látják

Soós Ilona, a kolozsvári Báthory István Gimnázium tornatanára hasznosnak tartja a minisztérium tervét, hiszen véleménye szerint nagy szükség volna erre. „Nagyon jó lenne az 1-4. osztályban a napi egy, de legalább heti négy tornaóra, és a középiskolában is fel kellene emelni legalább heti kettőre, mert a jelenlegi egy órában semmit sem tudunk elérni. Nemzetközi iskolás sportversenyeken is csak akkor tudunk részt venni és felvenni a versenyt más országokkal, ha vannak szakosztályoknál, kluboknál versenyszerű-

en sportoló tanulóink” – nyilatkozta lapunknak a szakember, hozzátéve, a tornaórák számának növelésére vonatkozóan már számos ígéret volt, így akkor hiszik el, „ha látják”.

A gyakorlatba ültetésén múlik a minisztérium drámapedagógiára és vizuális nevelésre vonatkozó elképzelésének sikere is, vélik a szakemberek. Fazakas Misi, az Osonó Színházműhely és az ország egyetlen magyar nyelvű, a sepsiszentgyörgyi Plugor Sándor Művészeti Gimnáziumban működő drámatagozatának vezetője a sajtónak úgy nyilatkozott: minden tantárgy nélkülözhetetlen, amely interakcióra készíti a diákokat, fejleszti személyiségüket, beszédképességüket. Ezeknek jelenleg nincs helye a tantervben, ezért is fontos a pótlásuk, hangsúlyozta. A színész-tanár azonban attól tart, hogy kivitelezéskor rossz mederbe terelik a hangzatos ötleteket, például azzal, hogy az órák megtartását hozzá nem értőkre bízzák. Mint mondta, a bevezetés előtt nem ártana feltérképezni, hogy van-e megfelelő szakember az új tárgyak oktatásához.

PAP MELINDA

Milyen sportágat válasszunk a gyerekeknek?

A szülők nagy része szükségesnek tartja, hogy gyereke valamilyen sportfoglalkozásra járjon a civilizációs ártalmak kivédése céljából. Az egészséges életvitel kialakítását célszerű már egész kisgyermekkorban elkezdni, mert ha sportfoglalkoztatással már gyermekkorban kialakítunk egy életformát,

lott. Tulajdonképpen ekkor dől el, hogy megszereti-e a sportot, és az egész életét végigkíséri majd, vagy megutálja, és egy egész életre eltávolodik tőle a rossz élmények, kudarcok miatt. Fontos tájékozódni arról is, hogy milyen életkorban szabad elkezdni a rendszeres versenyszerű felkészülést, mert ezzel sok

szakadésekre (műkorcsolya, balett, torna), ahol a korai szelekció érvényesül, és a sportág jellegzetességeinek megfelelően egyoldalúan fejlesztenek, szakosítanak, még mielőtt az általános harmonikus testfejlesztés lezajlott volna a gyermeknél. Lássuk, milyen foglalkozási formákat javasolnak a sportorvosok és szakemberek a különböző gyerekkorosztályoknak. Olyan táborokat, amelyekben a gyerekek 2-3 sportággal is megismerkedhetnek játékos formában. Javallottak a versengések is, melyek egyéb adottságaikat, képességeiket is fejlesztik (mentális, szociális képességek, kitartás, bátorság, küzdőszellem, önbizalom, önismeret), másrészt mert így kiderülhet, hogy melyik sportág vonzóbb a gyerek számára, illetve miben tehetséges. Sok szakember véleménye megegyezik abban, hogy különböző korosztályoknál a fiziológiai jellemzőknek megfelelően milyen sportra járjanak a gyerekek.

Kisebb korban: szimmetrikus mozgások, mozgáskoordináció

3-4 éves korban: a szimmetrikus mozgások ajánlottak, melyek egyaránt igénylik mindkét agyfélteke működését. Lényeges, hogy ezek természetes mozgások legyenek, melyek nem terhelik egyenetlenül, nem deformálják az alakot. A gyermekek türelme ebben a korban igen korlátozott, nem kedvelik a hosszabb, racionális utasításokon alapuló, monoton jellegű mozgást. Legjobb választás az úszás, illetve vízhez szoktatás, síelés, tornagyakorlatok. A tornát ebben a korban már óvatosan el lehet kezdeni, fejleszti az önbizalmat, a mozgáskoordinációt, a gyerek most tudatosítja teste és környezete kapcsolatát. A klasszikus balettel is ismerkedhet már 4 éves korában heti egy alkalommal, de rendszerességgel csak 8 éves kora után kezdjen járni. A balett nagyszerű testtudat- és önismeret-, önbizalom-fejlesztő, sportra, művészetre nevelő kreatív tevékenység. A korcsolyázást is el lehet kezdeni 4-5 éves korban, de csak az ismerkedés szintjén, nem versenyszerűen. 5-6 éves korban előtérbe kerülnek azok a gyakorlatok, amelyek kifejezetten a mozgáskoordinációt segítik, erősítik. Fontos már óvodáskorban a testsémafejlesztés.

Fotó: BALÁZS LÁSZLÓ KORNÉL

- **Légzésszabályozó sportág.** A úszás az összes izmot igénybe veszi és az egész testet harmonikusan fejleszt

ez felnőttkorban az életmód szerves részévé, szokássá válik. Egyesek már óvodáskorban beíratják gyermekeiket a különböző tréningekre, foglalkozásokra. Ez mindeddig rendjén is van, a baj ott kezdődik, ha a szülő nem elég körültekintő, és a sportfoglalkozást aszerint választja ki gyerekének, hogy mi esik közelebb a lakóterületéhez, vagy hová járnak a barátok gyerekei. Legtöbb szülő azzal sincs tisztában, hogy a különböző korosztályokban milyen sportok javallottak a gyerekeknek. Dédelgetett álma, hogy gyerekéből híres sportoló váljon. Ha egy helységben kimagasló egy sportjáték eredménye, mindenki arra íratja gyereket, de az is előfordul, hogy olyan sportot választ, amilyent ő szeretett volna választani. Érdemes tisztában lenni azzal, hogy a különböző felépítésű és mentalitású gyerekeknek milyen tevékenység aján-

felesleges sérüléstől, kudarcától kíméljük meg a gyereket. Azzal is tisztában kell lenni már az elején, hogy bármely sportág szakszerű űzése lemondásokkal és sérülésekkel jár, áldozatvállalást igényel anyagi szinten is a szülők részéről.

Egyoldalú fejlesztés, szakosítás

Gyerekkorban a megfelelő sportág kiválasztása nagy körültekintést igényel. Figyelembe kell venni a gyerek testalkatát, szervezetének működését, természetét, érdeklődési körét. Az intenzív, versenyszerű sportolással érdemes várni. A nagyon intenzív mozgásformák túl korai űzése – legyen az bármilyen sportág – kedvezőtlenül befolyásolhatja a gyermek testi, illetve csont- és izomrendszerének egészséges fejlődését. Sok szülő nincs tisztában ezzel, és már 3-4 évesen beíratja gyereket

A gyerekek jól kell ismernie a saját testét, mert az minden mozgás kiindulási alapja. Bármilyen foglalkozásra kiválóan előnyös a tükrös falfelület, amely lehetővé teszi, hogy mozgás közben a gyerek ellenőrizhesse magát. A testséma fejlesztése során a kisgyermek ismereteket szerez a testrészek egymáshoz való viszonyáról, ezek térbeli elhelyezkedéséről, ami előkészíti a térbeli tájékozódást (ez a csapatjátékok alapkövetelménye).

A labdajátékok alapjainak megismerése, úszásnemek

Az úszás az egyetlen sportág, amely légzésszabályozásra kényszerít. A ritmusos tempózás, a vízbe merülés, majd kiemelkedés és lélegzetvétel váltakozása révén a légzőszerv nagy tréningnek van kitéve. Emellett szinte az összes izmot igénybe veszi és az egész testet harmonikusan fejleszti. Előnye bármelyik sportággal összehasonlítva,

„A gyerekeket szülői választás alapján beíratják a különböző sportágakra (azokra, amelyeknek jó hírnevük van), aztán évekig járnak valahová. Ez persze még mindig jobb, mintha sehová nem járnának, de nem biztos, hogy a legmegfelelőbb választás.”

hogy a felső és alsó testfélre egyforma munka hárul. A legősibb, legegészségesebb koordinációfejlesztő mozgásforma. A labdajátékok közül javallott a kosárlabda iskolakezdés körül – a testtel és a labdával való megismerkedés szintjén. A gyermek megtanulja, hogyan kell futni, ugrani, helyet változtatni a labdával. 6-7 éves kortól bejöhethet a vívás és a labdarúgás is, mely bevezetőül szolgálhat bármely csapatjátékhoz, de csak a játék és nem a versenyeztetés szintjén. A cselgáncs is elkezdhető elemi szinten 6-7 évesen – nagyszerű koordinációfejlesztő, önbizalomerősítő, de a bátorság, tisztesség, becsületesség, szerénység kialakítását is szolgálja.

Mi ajánlott 7-8, illetve 9-10 éves korban?

7-8 éves korban kezddhetjük az atlétika, a küzdősportok gyakorlását. Olyan foglalkozások ajánlottak, amelyek a törzs izomzatát egyenletesen fejlesztik (úszás, torna). A kosárlabdában már a kosárral is megismerkednek, de még nem szabad versenyeztetni őket. Beindulhat a kézilabda is, mely a térbeli helyezkedést fejleszti behatóbban, úgyszintén a minitenisz is (a komolyabb, heti 2 edzés csak 9-10 évesen jöhet számításba). Ugyanakkor óvatosan kell kezelni ebben a korban minden egykezes sportágat. Fontos a személyes tanácsadás, az egyéni edzésprogram tervezése is. Ekkor már kialakulnak és megerősödnek az egyéni tulajdonságok, tisztán látjuk, miben erős és miben gyenge a gyerek. 9-10 éves korban elérkezik az idő az aszimmetrikus mozgások fejlesztésére, ekkor különböző módon és szinten terhelődik a test és az agy két oldala. Bonyolult koordinációt és terhelést biztosít a tenisz, a vívás, a snowboard. Kienccéves kor után a fizikai erőnlétet javító edzésformák is végezhetők, sőt szakfelügyelet mellett a versenysportok is óvatosan elkezdhetők.

Személyes tanácsadás, egyéni edzésprogram tervezése

10-11 éves kor után már maximálisan előtérbe kerül a személyes tanácsadás, az egyéni edzésprogram tervezése a különböző sportágakban, valamint az, hogy a gyerek következetesen, szakszerűen űz egy sportágat. Az ily módon végigvezetett fejlődés rendkívüli szociális és intellektuális előnyt is biztosít a gyermeknek, a sport adta egészség és harmonikus testi fejlődés mellett. A csapatsportokban, labdajátékokban már ebben a korban leigazolják a gyermekeket, ami sokszor a túlzott eredménykényszer hatására negatív következményeket von maga után. Arra a kérdésre, hogy „mit sportoljon a gyerek?”, Magyarországon már öt éve megszűletett a tudományos válasz, a Sport Navigátor tudományos program létrehozásával. A 2007-ben indult program tudományos módszerek segítségével állapítja meg a gyerekek fizikai és pszichikai tulajdonságait, majd ez alapján segít olyan sportot találni, amelyben a gyerek sikeres és elégedett lehet. A vizsgálatokat 8 és 12 év között érdemes elvégeztetni, korábban még

bizonytalan a felmérés. Rajna András módszere többnyire a gyerekek oldaláról nézi az egészet, nem a sportklubok szemszögéből. „Sportolni mindenkinek kell, versenyezni viszont nem” – így a vizsgálatok nemcsak az élsport szolgáltatában állnak. A statisztikák szerint a sportoló gyerekek 75 %-a hagyja abba 15-16 éves korban a rendszeres sportolást, de a módszerrel a helyzet több évre is kitolható.

Szelekció pontos mérések hiányában

Romániában sajnos sok kívánnivalót hagy maga után a gyerekek kiválogatása a versenysportra, és a sportágválasztás is. A sportági szelekció a pontos mérések hiányában nagy általánosságban sem a sport, sem a gyerek javát nem szolgálja. A gyerekeket szülői választás alapján beíratják a különböző sportágakra (azokra, amelyeknek jó hírnevük van), aztán évekig járnak valahová. Ez persze még mindig jobb, mintha sehová nem járnának, de nem biztos, hogy a legmegfelelőbb választás. Az edzők részéről a szelekció abban merül ki, hogy eljárnak az iskolákba, és kiválogatják szemre a legügyesebb gyerekeket. Sok esetben előfordul, hogy a pontos mérések hiányában problémás gyerekeket is beválogatnak. Így megtörténhet, hogy lúdtalpas gyerek évekig jár korcsolyázni, hokizni, ami teljesen ellenjavallt számára, vagy kis termetű, gyenge csontú gyerekeket fogadnak be sífutásra, s az eredmények elmaradnak, de a nagy hajtás következtében a szervezet raktárai kimerülnek, ezért működésszerű zavarok lépnek fel. Nagyon negatív nézőpont – szintén jellemző mifelénk – a korai eredménycentrikusság: a gyermekkorosztályokat idejekorán kiversenyeztetik (csapatsportok, jégkorong). Ilyenkor túlhajtják a gyerekeket az eredményekért, majd pár év múlva, mikor tényleg bizonyítani kéne, már ki vannak égve. Ahol a célkitűzések függvényében, pontos mérésekkel szelektálnak és betartják a szabályokat, az eredmények nem maradnak el a versenysportban. Számos példa van arra is, hogy valamely rendelkezés (gerincferdülés, kalcium-, vas-hiány, vérszegénység) éppen a rosszul választott sport vagy a túlerőltetés miatt lép fel.

BOGDÁN EMESE
a csíkszeredai Nagy
Imre Általános Iskola
testnevelés tanára

Tanár–diák viszony görbe tükörben

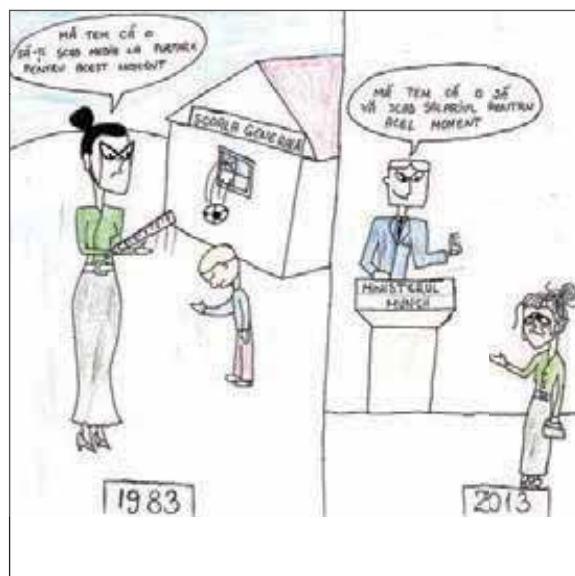

• CSUSZNER ÁGNES • 9. o., Fogarassy Mihály Szakközépiskola, Gyergyószentmiklós • 1. díj

• TÓFALVI DOROTTYA • 9. o., Palló Imre Szakközépiskola, Székelyudvarhely • 3. díj

Karikatúraversenyt szervezett középiskolás diákok számára a Hargita megyei tanfelügyelőség, a vetélkedő témája a tanár–diák viszony volt. A decemberben és januárban lezajlott versenyre nemcsak művészeti középiskolások jelentkeztek, hanem más középiskolák diákjai is. Amint Horváth Szekeres István karikaturista, újságíró, a zsűri tagja ismertette, a művészeti iskolásoktól összesen 30, a többi középiskola diákjaitól 65 pályamunkát kaptak Hargita megyéből. Bartolf Hedvig, Hargita megye főtanfelügyelője úgy értékelte, a legtöbb rajz a jó ízlés határán belül karikírozta a pedagógusok és diákok viszonyát. A nyertes diákok száz, kétszáz, illetve háromszáz lej értékű ajándécsomagokban részesültek.

• LUPULEASA ANDREI • 12. o., Gyergyóholló Szakközépiskola, Gyergyóholló • 2. díj

• GERGELY LORÁND-SZABOLCS • 10. o., Benedek Elek Tanítóképző, Székelyudvarhely • 3. díj

• KOZMA NOÉMI • 10. o., Palló Imre Szakközépiskola, Székelyudvarhely • 2. díj

Sepsislamgyörgy, a szlemfőváros

Egyszerre rokonszenvesek és tenyér-bemászók. Felületes közéleti tudással és tájékozottsággal, de elmélyült érdeklődéssel és korukhoz illő kíméletlenséggel fordulnak minden olyan témához, ami szerintük foglalkoztatja a korosztályukat – és amiről rendre kiderül, hogy mindenkit foglalkoztat. Mindezt pattogó rímek, játékos ritmusok segítségével, amelyek – még esetenkénti öncélúságuk ellenére is – rendkívüli hatással vannak a közönségre. Legutóbb ez a kolozsvári Bretter-körön bizonyosodott be február végén, a formabontó szessziórónak hirdetett rendezvényen zsúfolt ház előtt lépett fel a Szentgyörgy Slam, azaz Csinta Áron, Kocsis István, Morar Ervin és Müller Henrietta.

Persze mindennek előtt mi is az a slam poetry? Története még nem vész az idők kódébe, a műfaj a '80-as években Amerikában, Chicagóban született azaz a céllal, hogy más szerzők is publikálhassák a szövegeiket, ne csak egy szűk irodalmárréteg. Az előadók saját szövegeket mondanak, miközben különböző színpadi elemeket, hangsúly-, illetve szójátékokat használnak. A szövegek műfaja sem kötött, lehet rímekbe szedett alkotás, de félpóza is. Nagyon szabad világ ez, tulajdonképpen nincsenek is szabályok, vagy ha vannak, akkor azok házi szabályok, a slamnek nincs megírt szabálykönyve.

Az Erdélyben immár hivatkozási pontnak számító, több nyári meghívással is rendelkező szentgyörgyi slam Csinta Áron és Morar Ervin szemes vonzódásával indult. A két háromszéki középiskolás sokáig a világhálón követte a műfaj kanyargását, 2012 augusztus végén azonban Marosvásárhelyre stopoltak, ahol a slam magyar legjei, Simon Márton, Závada Péter és Pion István lépett fel a *Látó* szépirodalmi folyóirat szervezésében. „Sokkal jobb volt, mint felvételeken – mondja Csinta Áron. – Ervinnel összenéztünk, és azt mondtuk: ezt nekünk is el kell indítanunk!” Erre tavaly november végén került sor, az első Szentgyörgy Slam-estet több más is követte, majd következett a már említett Bretter-körös összejevetel.

Fotók: BANGA ELŐD

• **Pattogó rímek, játékos ritmusok.** A slam poetry nem csupán versolvasás, hanem előadásmód is

„Ne legyetek slamtelenek, itt slamet slamér’, me’ ha nem adsz jelt magadról, az élet kilóra lemér!” Ezzel az idézettel válaszolt Csinta Áron Selyem Zsuzsa író, irodalomtörténész, egyetemi oktató – aki a másfél órás kolozsvári program után faggatta a meghívottakat – a műfaj mibenlétét firtató kérdésére. A szó fegyver, mert szavakkal fejezhetjük ki legjobban, hogy miből is van elegünk, ezek a szövegek elgondolkodtathatják az embereket, változásra sarkallhatnak, folytatta Áron. „A szóval nagyon jól lehet lövöldözni” – tette hozzá Müller Henrietta.

A sepsiszentgyörgyi fiatalok elmondták: azért foglalkoznak közéleti témákkal, mert úgy érzik, ők is felelősséggel tartoznak a közösségükért. A világra való reflektálásra pedig a slamet tartják a legmegfelelőbb eszközként, mivel jóval nagyobb tömegeket szólít meg, mint a szokványos vers, vagy akár egy színházi előadás.

A műfaj érvényesüléséhez a jó előadásmód is hozzájárul, s bár vannak benne improvizatív elemek, alapvetően előre megírt szövegekre épül. A háromszéki szlemmek hosszabb-rövidebb időn át belekóstoltak az idén fennállása huszadik évét ünneplő Osonó Színház műhely munkájába, illetve drámapedagógiai

• **Áprily-versek slamben.** Kocsis István a mikrofonnál

foglalkozásokba. Kocsis István szerint azonban a kettő nem ugyanaz: míg a színházban különböző szerepeket kell alakítani, a slam poetryben önmagadat adhatod.

CSINTA SAMU

Óriási a pedagógus lehetősége, hogy megfelelő értékeket és viselkedésmintákat közvetítsen

Tanár szerepet keres

Ha napjaink tanügyi helyzetéről esik szó, akkor mindenképp a reformpedagógia sikeréről vagy sikertelenségéről is kell beszélnünk. Tény, hogy a modern technikai felszerelések, a válto-

rugalmasan viszonyuljon a tananyaghoz. Ugyanakkor óriási lehetősége van arra, hogy megfelelő értékeket és viselkedésmintákat közvetítsen, ha megtalálja azokat a kis réseket, amelyeken

jűk magunkra a tanárszerepet, mint valami egyenruhát, mint egy átalakítást nem igénylő pedagógiai öltönyt, hanem állandóan átszabjuk, újravarrjuk, új és színes kiegészítővel bővítjük, a mai elvárásoknak és elképzeléseinknek megfelelően. A hagyományos tanárszerep ma már nem viselhető, de egyes elemei átmenthetők a mai szerepkísérletekbe. A stabilitás, a következetesség, az önfegyelem, a maximális szakmai felkészültség, az egészséges távolságtartás a tanár-diák kapcsolatokban a tanárszerep magját kellene képezze a tanárnemzedék számára. Sajnos legtöbb esetben a hagyományokkal való teljes szakítás figyelhető meg a szerepépítéseknel. Ebből fakad a bizonytalanság és instabilitás, amely teljes hiteltelenséghez vezet, ellehetetlenítve a tanítási-tanulási folyamatot.

„Ripacsokká alakulunk”

Legtöbb esetben a túlbuzgó kísérletezés, a hangzatos, teljes sikert ígérő módszerek „fejetlen” használata, a valóságtól elrugaszkodott, ideológiákkal kipárnázott tanári attitűd figyelhető meg. Valójában a tanórák általában ugyanúgy zajlanak, mint régen, csak azon szerepelemek nélkül, amelyek hiteltessé tennék a tanárt. Így ripacsokká, tanárparódiákká alakulunk át, és ily módon nem megy át a tananyag vagy bármi más a diákok térfelére. A hagyományokat meghaladni igyekeztünk, átessünk a ló túlsó oldalára, túllihajjuk, túljátsszuk összetákolt szerepeinket, és kudarainkat állandóan a zavaros tanügyi rendszerre hárítjuk. A tanításnak nemcsak új ismereteket, hanem élményeket is kell nyújtania a diákok számára. Ehhez azonban elengedhetetlenül szükséges a diákok bizalmának az elnyerése. Ha hiteltelenek vagyunk, nem alakulhat ki semmiféle bizalom ezért nincs lehetőség a sikeres tanításra és nevelésre. Nem tökéletességre, a határok átlépésére, bohóckodásra van szükség, hanem normalitásra. Akkor megfelelő a tanári szerep, ha a pedagógus egyszerűen csak teszi a dolgát, mint bárki más, sallangok nélkül. Akkor lesz

Fotók: TÓTH ORSOLYA

- **Ütvesztő.** A tanári szerep gyakorlása napjainkban számtalan akadályba ütközik

zatos alternatív módszerek, a rugalmasabb oktatási keret nem hozta meg a kívánt eredményeket. A kaotikus, következtelen tanügyi programon, az egymást szaporán váltogató miniszterek felelősségén túl, nem feledkezhetünk meg a tanárok felelősségéről, hisz ők képezik a tanítási-tanulási folyamat alapját, és csakis az ő tevékenységük biztosíthatja a minőségi oktatás megvalósulását.

Bizonytalanság, szárnypróbálgatások

Bármennyire is vádoljuk a rendszert, az agyonzsúfolt oktatási programot, a tanárnak elég nagy szabadsága van, hogy saját elképzelései szerint alakítsa a tanulási-nevelési folyamatot és

keresztül a diákok megérinthetők és alakíthatók válnak. Természetesen figyelembe kell vennünk, hogy a tanári szerep gyakorlása napjainkban számtalan akadályba ütközik. A társadalomban és az iskolában is elértéktelenedett és negatív színezetet kapott a tanári státus. Ennek rehabilitálása és a minőségi oktatás megvalósulása érdekében újra kell értelmezni a tanári szerepeket, és át kell írni a mai lehetőségekre. Míg a hagyományos tanárszerep szigorú, következetes és egyértelmű szabályokra épült, addig a mai tanárszerepek szerteágazóak, kaotikusak és felületesek. Mindez az útkeresésből, az új szerepek szárnypróbálgatásaiból fakad. A mai technokrata, új értékeket kereső világunkban már nem úgy ölt-

sikeres a munkája, ha személyiségét és tudását az éppen aktuális helyzethez, feladathoz igazítja. Azokat a szerepelemeket és attitűdöket használja, amelyeket az osztály habitusa, bioritmusa és a lecke típusa megkövetel.

Nem sakkfigurákkal van dolgunk

Nincs „fajtisza” tanárszerep, minden helyzetben mást és másképp kell alakítani. Ugyanazon tananyag átadása másképp alakul a különböző osztályokban, más módszerekkel, más hozzáállással, más pszichológiai fegyverzettel. Nem sakkfigurákkal, hanem hús-vér emberpalántákkal van dolgunk, ez pedig egészséges pszichét és maximális felelősséget igényel. A lényeg az, hogy szerepeink át legyenek itatva személyiségjegyeinkkel és pozitív értékrendszerrel. A többit a helyzet adja és a már felhalmozott tapasztalatunk. A tanár személyisége, rugalmassága, önkontrollja, szakmai felkészültsége és empátia-készsége határozza meg, hogy milyen benyomást kelt a diákokban és mennyire lesz sikeres a tevékenysége. A tanárszerepnek könnyednek, kiegyensúlyozottnak és határozottnak kell

„A legfontosabb, hogy akár fiatal, akár »veterán« tanárként ne teherként vagy személyiségünket agyonnyomó zsákként éljük meg a tanárszerepet, amelynek személyiségünk aktív részévé kell válnia.”

lennie. A diákok ugyanis hajlamosak a tanár gyenge pontjait feltérképezni, és ezen a vonalon feszegetni a határokat. Ha a tanár nem lát át ezeken, könnyen elveszti az uralmát és csapdába esik. A bizalom elnyerése, a figyelem felkeltése érdekében nem szabad kibújnunk a bőrünkön, kiengednünk a gyeplőt a kezünkön és feláldoznunk a tanári tekintélyt a népszerűség reményében. Ha ilyen megoldásokat választunk, teljes kudarc lesz a vége, hisz a gyeplő és ezáltal az óra irányítása is a diák kezébe kerül. A tanár kiszolgáltatottá válik, a diákok kénye-kedve szerint manipulálhatják. A bizalom csakis emberséges, nyitott, ugyanakkor következetes tanári attitűdből származhat. Hogy ép-

• „Nem sakkfigurákkal, hanem hús-vér emberpalántákkal van dolgunk, ez pedig egészséges pszichét és maximális felelősséget igényel.”

pen mikor nyeri el a tanár a bizalmat, előreláthatatlan. Sokszor egy szó, egy gesztus az, ami a célba talál. Tény, hogy ha megtörténik a fordulat, a dolgok megváltoznak. Olyan ez, mintha valakit megszelídítenénk: csillogni kezd a diák szeme és figyelni kezd ránk. Ezt nem szabad eljátszani, innentől kezdve már kizárólag a tanár felelőssége, hogy miként aknázza ki és hogyan próbálja ezt a bizalmi helyzetet megerősíteni. Óriási munkát igényel, toldozott-foldozott szerepekkel, a személyiség ezernyi arcával, az egyensúly megtartásával, a sokszínűség mindennapi alkalmazásával és főleg aktív jelenléttel.

Amikor leáll a tanári „egyedfejlődés”

Amitől óvakodnunk kell, az a személytelenség és a túlzásokba vitt szerepek. Ide sorolnám a mindentudó, a szakbarbár, a fontoskodó, a mártír, a felsőbbrendű, a haverkodó, a túlvállaló tanárszerepeket. Ha ezek állandósulnak, a tanári „egyedfejlődés” leáll, a szerep pedig, mint egy maszk, beleég a tanár arcába. Óriásira nő a fal a tanár és diák között, és nem valósul meg semmilyen oktatási folyamat, bármennyi energiát is fektetnénk bele. A diák csak azt hallja meg, ami egy kicsit is kötődik a személyiségéhez, ha érzi, hogy a tanárnak fontos az ő személye, nemcsak munkaeszköznek vagy pedagógiai kísérletnek tekinti őt. Senki sem született tanárnak, legfeljebb bizonyos

készségekkel, minden kezdő tanárnak át kell esnie a vízkeresztségen és a saját tapasztalataiból kell felépítenie tanárszerepét. Tény, hogy a tanárnak alakulnia, változnia, változtatnia kell, de közben stabilitást és következetességet kell sugallnia. A változás és a stabilitás között kell egyensúlyozni és keresni a lehetőségeket. A változás pedig nem jelenthet káoszt, a stabilitás nem szülhet egyhangúságot.

„A bizalom elnyerése, a figyelem felkeltése érdekében nem szabad kibújnunk a bőrünkön, kiengednünk a gyeplőt a kezünkön és feláldoznunk a tanári tekintélyt a népszerűség reményében.”

A legfontosabb, hogy akár fiatal, akár »veterán« tanárként ne teherként vagy személyiségünket agyonnyomó zsákként éljük meg a tanárszerepet. A tanárszerepnek személyiségünk aktív részévé kell válnia, mintegy egybe kell olvadnia velünk. Ily módon lazán, kényelmesen hordható és jól is fog állni.

PATAKI-PÉTER ANDREA

• Rendezői irányításra figyelnek a diákszereplők

• Improvizáció főcímzenére

• Alíz és a kártyák

Diákok virtuális szí

Virtuális színház (Virtual Theatre) elnevezésű programban vesznek részt temesvári és szegedi középiskolások. A kezdeményezés jól szemlélteti, hogy a 21. század diákjai számára olyan lehetőségeket biztosít a fejlett technika, amelyekről korábban az úttörőtáborok résztvevői álmodni sem mertek. A tavaly júliusban indult, egy évig tartó „Virtual Theatre” elnevezésű kezdeményezés célja - a magyar és román tehetséges diákok, producerek munkáján, valamint a magyar és román közönség virtuális összekapcsolásán keresztül – egyfajta „kulturális híd” építése. Ez az összekötő kapocs egy

• Rendező, diákszereplők és háttérben

• Főszereplők jelmezpróbán

Színháza Temesváron

újfajta kommunikáció elindítását, a tehetségfejlesztés területén határmenti együttműködések kialakítását szolgálja, ezen kívül lehetőséget biztosít az informatikai eszközöknek a színház világába való bevezetésére. A program keretében 24 temesvári és 24 szegedi tehetséges középiskolást választottak ki, akik ez idő alatt felkészülnek a színházi produkcióban való részvételre, miközben fejlesztik tehetségüket, nyitottságukat a világ, a technika és az emberi kapcsolatok terén is. A közös munka végső állomása a június 6-ára tervezett „Finálé” című, angol nyelvű produkció.

• Előtérben a temesvári, háttérben a kivetítőn a szegedi gyerekszínészek

TÓTH ORSOLYA KÉPRIPORTJA

n a minden mögött jelenlevő technikai stáb

• Teadélután – a próba egyik pillanata

Olvasni? Magától? Mikor?

Könyvszerető ember egyik legnagyobb vágya, hogy ezt az érzést át tudja adni gyermekének is. Elvileg nem is kéne ez olyan nehéz legyen, hiszen amíg kicsinyke a gyermek, addig általában nevelési szakkönyvek sokaságát találjuk, és azok mind szépen leszögeznek: a leghatékonyabb módszer a mintaadás. Tehát a szülő még csak nem is azzal alapozza meg a gyerek későbbi könyvrészvételét, ha sokat olvas neki, hanem azzal, ha ő maga gyakran látható könyvbe merülten.

Ebben akár meg is nyugodhatnánk, engem azonban időnként elővesznek a kételyeim. Biztos, ami biztos: már a fiam zsenge korától kezdve két fronton támadtam. Rengeteg, korához illő könyvet vettem és szereztem be neki, keverve gyermekkorom kedvelt klaszszikusait a friss, de minőségi terméssel, sok esetben pedig közeli hozzátartozók azon kérdésére, hogy mit is vegyenek a fiam születésnapjára vagy éppen karácsonyra, kapásból mondtam azt a címet, amiről úgy gondoltam, épp itt az ideje elolvasni, csak még nem jutottam hozzá. A gyerek mesehallgatási, illetve felolvasási kultúrája ehhez mérten meglehetősen hamar ki is alakult, hiszen nem telhetett el nap olvasás és esti mese nélkül. Azzal sincs gondunk,

„Olvasni egy ekkora töpörtyűnek még mindig elég fárasztó. Legalábbis a mai töpörtyűknek, mert emlékeim szerint én az ő korában már meseregényeket bújtam megállás nélkül, tőle viszont már egy rövidke mese elolvasása is teljesítmény.”

hogy lászon mintát maga körül: még most is akkor vagyok a legboldogabb, ha mindenki békén hagy, és leülhetek egy csendes sarokba egy jó könyvvel. Ha gyerekbuliba, születésnapra

hivatalos a gyerek, vagy épp valamilyen ünnepre készülve megyünk ajándékot venni, már számára is természetes, hogy első utunk a könyvesboltba vezet, ahol addig bogarászunk a polcokon, amíg ki nem választjuk a megajándékozott személyére szabott olvasmányt. Ilyen előélettel iskolás korára már meglehetősen műveltségre tett szert a gyerekirodalom terén, Mazsola és Tádé legalább olyan jó ismerősünk lett, mint Barniék, Hóbuca Hugó, a Maszat-hegyi takarítók és Szösz néne, Bruckner Szigfrid, Rumini, a kópé kisegér vagy épp Brumi, aki kezdeti macskovárosi botladozásai után nem csak az iskoláig jut el, hanem egyenesen detektívvé avanszál.

Adott volt tehát az alap, én pedig vártam, hogy erre majd szépen ráépül az önálló olvasási készség és igény, hiszen íme, most már olvasni is tud (nem állítom, hogy egy-kettőre tanult meg, de első osztály végére már ment a dolog úgy, ahogy az egy egészséges fiúgyermekhez illik), ideje lenne tehát, hogy mentesítve anyját a minden esti felolvasott mese szertartásától, olvasson szépen magának.

Ez persze, amint az számomra is világossá vált, nem is olyan egyszerű. Mert olvasni egy ekkora töpörtyűnek még mindig elég fárasztó. Legalábbis a mai töpörtyűknek, mert emlékeim szerint én az ő korában már meseregényeket bújtam megállás nélkül, tőle viszont már egy rövidke mese elolvasása is teljesítmény. És itt jutnak eszembe pszichológus és pedagógus ismerőseim, akik figyelmeztetik a szülőket, hogy a képernyőzés (tévé, számítógépes játékok stb.) egyrészt azonnali és meglehetősen agresszív ingert nyújtanak a gyerekeknek, másrészt megfosztják az önálló képalkotás lehetőségétől. Szóval, próbáljuk meg szülőként rávenni a gyereket, hogy a rögtön áradó színes képkockák bambulása helyett üljön le silabizálni a lassanként, betűnként, szavanként, mondatonként előre haladó történetet. Nem akármilyen kihívás ez, bár annyira nem is reménytelen. Nálunk egy idő után, ha lassan is, ha szuszogva-döcögve is, de valahogy beindult a folyamat, persze, egy kis anyai szigor

azért kellett hozzá, de tény, hogy fiam második kora téli vakációjában elolvasta szinte egyedül az *Aprótörpe indiánokat*. Azért csak szinte, mert a beve-

„Mert igaz ugyan, hogy egyelőre nekem kell figyelmeztetnem arra, hogy ideje olvasni, igaz, hogy egy fejezetnél több egyszerre még nehezen megy, de talán lehet bízni abban, hogy ennyi előzetes jelzés után már a belső igény is kialakul.”

zetőt felolvastam neki, majd otthagytam vele, mondván: minden nap egy történet. Állítom: katartikus élmény volt neki egyedül eljutni a végére. Aztán hazavittem a *Hörcsögmeséket*, azzal pedig a következő kompromisszum született: felváltva olvassuk egymásnak esténként. Ez is működött, és miután ilyenformán két könyvecske is a kiolvasottak listájára került, már egy kicsit könnyebbé vált a helyzet, a *Szuperszonikus kutya* mindkét kötetét már szinte észrevétlenül olvasta el, és igazából csak abból tűnt fel, hogy a végére jutott, hogy egyik este keservesen felsóhajtott: Nincs mit olvassak!

Jó szülőhöz illően vettem az adást, és eltekintve attól, hogy a komód már megrogyant a könyvek súlya alatt, hamar beléptem kedvenc internetes áruházamba, hogy rendeljek némi olvasnivalót a gyerekeknek. Mert igaz ugyan, hogy egyelőre nekem kell figyelmeztetnem arra, hogy ideje olvasni, igaz, hogy egy fejezetnél több egyszerre még nehezen megy, de talán lehet bízni abban, hogy ennyi előzetes jelzés után már a belső igény is kialakul. Ha kicsit lassan is.

SÁNDOR BOGLÁRKA

Beszélgetés Szabó Erzsébet gyergyószentmiklósi pszichoterapeutával

Drog, alkohol és egyéb csapdák

Megváltoztak a társadalmi szokások, egyre nehezebb a serdülőket megóvni a rájuk leselkedő különféle veszélyektől. Fogas kérdés szülő és pedagógus számára, hogyan lehet megvédeni a serdülőket a kábítószer-, alkoholfogyasztás csapdáitól, képes-e a család és az iskola megfelelő védelmi hálót létrehozni. Minderről Szabó Erzsébet gyergyószentmiklósi családterapeutával beszélgettünk.

– Mennyire változtak az utóbbi időben a családon belüli viszonyok, mennyire képes a család felvértetni a serdülőt a társadalomban rá leselkedő veszélyekkel szemben?

– A kötelékek nagyon fellazultak, egyre nehezebben tudják a családok megvédeni a serdülőket. A diktatúra idején a családon belüli kötelékek erősebbek voltak, az emberek összefogtak, de 1989 után elkezdődött a kivándorlási folyamat, és a gyerekek mondhatni egyre inkább háttérbe szorultak. Gondolok itt arra, hogy az édesapa vagy az édesanya külföldre ment dolgozni, és a gyerekek csak az egyik szülővel maradtak, de nem ritka az sem, hogy mindkét szülő külföldön dolgozik, a gyerekeket a nagyszülőkre bízák. Mivel a családtagok különböző helyeken élnek és más-más hatások érik őket, egyre gyakoribbak a válások. Mindez negatívan befolyásolja a gyerekek fejlődését és növeli annak esélyét, hogy rossz útra térjenek.

– Mi a helyzet azokban a családokban, ahol együtt élnek, senki nem vállalt külföldi munkát?

– Ezek a családok jobban meg tudják óvni a serdülőket, azonban sajnos, már ez sem biztos, hiszen változó, hogy milyen a család működése, belső rendszere. Vegyünk például egy olyan családot, ahol odafigyelnek a gyerekekre, de nagyon merevek a határok: „hozzánk nem jön senki, mi sem megyünk sehová, te sem mész sehová”. Ilyenkor a gyerek nem tud nyitni, új barátokat szerezni, hiszen nagyon bezárják – és amikor a serdülőkorba ér, megpróbál kitörni. A másik véglet, ahol nagyon lazák a kötelékek, nincsenek szabályok – persze ez sem jó. Ilyen esetekben ugyanis mindenki azt csinál, amit akar, oda megy, ahová akar, a szülő észre sem veszi, hogy gyereke már két éjszaka nem aludt otthon. A legjobb, ha a határok rugalmasak, ha megengedik a gyerekeknek, hogy új barátokat szerezzen, elmehet rendezvényekre, fogadják a barátokat is bizonyos határok között. Például este tizenegy órakor nem fogadunk senkit, mert ebben az időpontban mindenkinek otthon a helye. Fontos, hogy a szülő mindezt meg is tudja beszélni a gyerekével, hogy tudja, mit szeretne a serdülő, mik a vágyai. Ugyanakkor a családon belüli alrendszerek is nagy mértékben meghatározzák, hogy a serdülő milyen irányba megy el: milyen a házastársi viszony, hogyan tudnak együttműködni a szülők a gyermek érdekében. Például ha az apa valamit meghatároz, akkor az anya együttműködik-e vele, vagy

áthúzza az apa elképzeléseit. Ha a serdülő azt látja, hogy a szülők együttműködnek, akkor nincsenek kiskapuk és nem tudja kijátszani őket. De ha egyik szülő a másik ellenében dolgozik, akkor a gyerek hamar megtalálja a kiskaput és ki is fogja használni a lehetőséget. Az is fontos, hogy milyenek a testvéri, illetve a női, férfi alrendszerek. Ha például az anya a fiával beszél meg a boldogtalanságát, szerelmi ügyeit, ez nagyon megterheli a serdülőt, akinek bőségesen elég a saját korával járó sok nehézség: hormonális problémák, az iskolában egyre nagyobbak a követelmények stb. Ha a tinédzser

fiú szövetezik az anyával, akkor öntudatlanul kialakul benne a büntudat érzése, hogy „elveszem anyut aputól”, ebből pedig mindenképp ki akar törni. Akkor beszélhetünk jól működő alrendszerekről, ha az anya az apjával való kapcsolatában támogatja a fiát. Például a fiú menjen az apjával horgászni, míg az anya a lányával csajos délutánt tart.

– Változtak a társadalmi szokások is, például a mi tinédzserkorunkban a buliból este tízre haza kellett menni, most viszont a diszkó tíz órakor nyit. Milyen korban lehet elengedni egy gyereket éjszakai mulatóhelyre? Egyáltalán, hogyan tudja szabályozni, ellenőrizni a szülő a gyerekét?

– A korhatár és a „hogyan” is család-függő: attól függ, hogyan tudják családon belül kezelni a kérdést. Azt mindenképp jó a tinédzserben is tudatosítani, hogy a szülő felelős gyerekéért annak 18 éves kora előtt, utána már a fiatalnak kell felelnie tetteiért. Elképzelhető, hogy a tizenhat évest már elengedik éjszakai mulatóhelyre, de éjfél után egy-két órakor már otthon a helye – ezzel szemben a tizenhét éves bulizhat akár hajnali négy óráig is. Nincs kialakult szabály e tekintetben, de fontos, hogy a szülő mennyire bíz a saját gyerekeiben. Meg tudják-e beszélni, hogy elmehet, de legyen elérhető, vegye fel a telefont, ha hívják. Képesek-e ellenőrizni, hogy a gyerek otthon van-e a megbeszélt időpontban, ha nincs otthon, miért nincs. Az is kérdés, hogy a szülő el tudja-e mondani gyerekének, mit érez olyankor, amikor kettőt üt az óra és még nincs otthon – hiszen ezt szörnyű elviselni. Miért késett és miért nem tudott pontosan hazaérni? Fontos, hogy a szülő tudjon beszélni a saját érzéseiről, és ne az történjen, hogy megérkezik a gyerek – a szülőt közben a düh feszíti szét – és félóra késésért már csattan

„Azt mindenképp jó a tinédzserben is tudatosítani, hogy a szülő felelős gyerekéért annak 18 éves kora előtt, utána már a fiatalnak kell felelnie tetteiért. Elképzelhető, hogy a tizenhat évest már elengedik éjszakai mulatóhelyre, de éjfél után egy-két órakor már otthon a helye.”

a pofon vagy jön a lelkifröccs, ami súlyos lelki sérülést okoz a serdülőnek. Lehet, hogy a gyerek eleve büntudattal érkezik haza a késés miatt, ha ehhez a szülők – főleg az anyák – nem tudnak megértő és befogadó légkört teremteni, akkor ő sem tud megbízni a szülőben, termelődik benne a düh, a büntudat, és előfordulhat, hogy következő alkalommal nem félórát, hanem többet fog késni. A legfontosabb, hogy a szülő bármilyen helyzetben kommunikáljon, a saját érzéseiről is, és próbálja megérteni gyerekét.

– *A diszkó, az éjszakai lokálok viszont még akkor sem biztonságos helyek, ha egyébként a szülő-gyerek viszonyban minden tökéletesen működik. Hogyan tudja megóvni a család a gyereket az alkohol-, cigaretta-, kábítószer-használatától, esetleg függőségtől?*

– Amikor a gyerek serdülőkorba ér, már nem a szülőnek kell megóvnia őt a káros szerektől, hanem képesnek kell lennie megóvni önmagát ezektől. A védelem kialakulásának folyamata egész kicsi korban kezdődik. Az a szülő és főleg az az édesanya, aki odafigyel a gyerekére, óvja, így mintegy „beépíti” gyerekébe ezt a képességet. Vagyis a gyerek az anyán keresztül tudja majd, hogyan kell megvédenie önmagát. Az is fontos, hogy a szülő legyen tudatában annak, mit jelent serdülőnek lenni, hogy képes legyen empátiával belegondolni, mi történhet a gyermeke lelkében. Érdekes a témában olvasni, de az is jó, ha a szülő felteszi a kérdést önmagának: milyen is volt, amikor ő volt serdülő? Másrészt az alkohol-, kábítószer-témákban szintén érdemes tájékozódni, olvasni és beszélni róla. Fel lehet tenni neki a kérdést: mit tesz akkor, ha megkínálják? Azt is kell tudni, hogy lehet bármilyen jól nevelt a gyerek, tudatában van annak, ha visszautasítja barátait, kiközösítik a csoportból. Az elutasítást nagyon nehéz elviselni, a serdülők sosem akarják, hogy a csoport kizárja őket. Ezért mennek bele a csapdába – elsősorban a kíváncsiság, másodsorban a kiközösítés érzése miatt. Ezekről mind beszélni kell a serdülővel, meg kell tárgyalni, hogy adott esetben milyen más lehetőségeik lennének.

– *Elég nehéz a serdülőkkel beszélni ezekről a témákról úgy, hogy ne tűnjön „papolásnak”, hogy meg is értsék a szülő jó szándékát, aggodását. Hogyan lehet egy ilyen beszélgetést kezdeményezni?*

– Valóban nehéz, de a szülőnek kell ügyesnek lennie az ilyen beszélgetésekkor, hogy ne tűnjön kioktatásnak, ráolvasásnak, amit közölni akar. Például, amikor a fiam serdülő volt, akkor kezdtek megjelenni a drogok, megkértem, meséljen nekem erről: találkozott-e ő már valahol droggal, ha igen, hol, tud-e valakit, aki kipróbálta, mit tapasztalt az illető, hogyan alakulhat ki a függőség, hogyan lehet szabadulni tőle? Ilyen és hasonló kérdésekkel lehet bevezetni a serdülőt egy óvó beszélgetésbe, amikor a szülő is elmondhatja aggályait a droggal, alkohollal vagy akár cigarettázással szemben. Vagyis beszélgetni kell, mondja ki ő a véleményét ezekkel a szerekekkel kapcsolatosan. De akár a szülő is mesélhet a saját serdülőkoráról, tisztázva, hogy akkoriban nem voltak ilyen szerekek és épp annyira kíváncsi, mint a gyereke.

– *Mit tud tenni az iskola annak érdekében, hogy a fiatalok ne legyenek az alkohol, a drog áldozata?*

– Az iskolának ki kellene dolgoznia egy prevenciós programot, az lenne a legjobb, ha kineveznének egy koordinátort, aki összefogná a kollégákat, és közösen alakítanának ki tervet az egész évre. Szinte minden tantárgyba belefért,

• A SZERZŐ FELVÉTELE

• **Szabó Erzsébet:** „Amikor a gyerek serdülőkorba ér, már nem a szülőnek kell megóvnia őt a káros szerektől, hanem képesnek kell lennie megóvni önmagát ezektől.”

hogy valamilyen formában beszéljenek a pedagógusok erről a témáról: a biológus biológiaórán, a vegyész kémiaórán, de akár irodalomórán is lehet beszélni róla különféle szerepjátékokban. Ugyanakkor az osztályfőnöknek van óriási szerepe, aki ismeri a gyerekek életkörülményeit, honnan, milyen családból jönnek, ő tudhatja a legjobban, hogy melyik gyerekek miben kell segítenie. Ha már megtörtént a baj, és alkoholizálás, drogozás gyanúja merült fel, ha a család nem képes a gyerek mellé állni, akkor az osztályfőnök feladata lenne, hogy szakemberhez vigye. Ugyanakkor lehetne iskolán kívüli drogprevenciós tevékenységeket szervezni szakemberek bevonásával, ahol beszélhetnének a problémákról és hasznos információkkal látnák el a gyerekeket. De akár egy-egy hétvégére is elvonulhatnának osztályközösségek, kisebb csoportok, olyan tréningekre, ahol közösen kiveséznék ezt a témát. Másrészt a pedagógusok a kiállásukkal, a magatartásukkal, a viselkedésükkel tudnak példát mutatni diákjaiknak. Lehangoló látvány a diákjával együtt söröző tanár – sajnos, lehet látni ilyet is. Nem azt mondom, hogy a tanár ne szórakozzon, főleg, ha fiatal, de ezt lehetőleg úgy tegye, hogy példát is mutasson a diákjainak. Elmehe ugyanabba a diszkóba, ahová a diákjai járnak, de akkor viselkedjen úgy, hogy példát vehessenek róla.

JÁNOSSY ALÍZ

Prevenció a fesztiválózó fiatalok szerfogyasztási szokásainak tükrében

A felelősség nem átruházható, de megosztható

Habár az alkoholfogyasztás egyre inkább elfogadott társadalmunkban, az, hogy a fesztiválózó fiatalok közel 80%-a – az átlagéletkor 22 év körüli – rendszeresen fogyaszt alkoholt, és közel 16%-a pedig drogokat is, sőt mi több, a fesztiválózók fele dohányzik, talán egy kicsit sokkoló lehet első olvasásra. Hiába okoljuk a szülőt vagy az egészséget károsító fiatal baráti körét, a felelősség az iskolát és ez által a pedagógusokat is terheli.

A 2012-es Félisziget Fesztiválról – immáron kilencedik alkalommal – nem hiányozhatott az előző évekhez hasonlóan az Independence Zone csapata nikotin-, alkohol-, drog és HIV-prevenációs munkájával. A csapatban együttműködő szervezetek az előző évekhez hasonlóan a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Szociológia és Szociálmunkásképző Karának Szociális Munkás Szaka, a szatmári Caritas Szervezet Drogprevenációs Irodája, a kolozsvári Görög Katolikus Caritas Szervezete, az Országos Drogellenes Ügynökség marosvásárhelyi Drogmegelőző, Felmérő és Tanácsadó Irodája, valamint a Pro Karma Egyesület, a Szigeti Magyar Ifjúsági Szervezet, és nem utolsósorban a Nordica Egyesület. Az Independence Zone csapata népszerűsége tett szert, az elmúlt években csak a Félisziget Fesztivál keretében fejtette ki prevenációs munkáját, viszont a tavaly további meghívást kaptunk két másik erdélyi fesztiválra is. Így már nem csak a Félisziget Fesztiválon voltunk jelen, hanem a Kolozsvári Magyar Napokon és a fiERD Táborban is. Ez arra enged következtetni, hogy prevenációs munkánkat értékelik és hasznosnak látják a fesztiválok szervezői, és ők is úgy vélik, hogy a fesztiválokon jelen kell lennie a drogprevenációnak is.

Személyes tapasztalatok, élettörténetek

A több éves tapasztalat azt mutatja, hogy a féliszigetlakó fiatalok – és nem csak ők – érdeklődéssel és nyitottsággal fordulnak az Independence Zone sátorban tevékenykedő segítő szakemberek felé. A tanácsadásra jelentkezők

meglepő gyorsasággal avatják be tanácsadóinkat olyan személyes élettörténetekbe, amelyek kibányászásához megszokott tanácsadási helyzetben a szakembernek több időt kell szánnia, és különféle technikákat kell bevetnie. A fesztivál által biztosított, bizonyos szempontokból megkönnyített tanácsadási helyzet a vártnál sokkal nagyobb nyitottságot hoz magával. A megköny-

be és írják vagy rajzolják le magukat úgy, ahogyan azt pár év múlva képzelik, de aztán, amint belelendülnek a munkába, egyre érdekesebbnek tűnik számukra a tevékenység. Vannak, akik egészen kidolgozott rajzokat készítenek, és aztán szívesen mesélnek arról, hogy mit szeretnének elérni a jövőben. A tavalyi tanácsadást a résztvevők jövőképeinek feltérképezésével kezd-

• Homályos jövőkép. A felmérés szerint a fiatalok nagy hányada fogyaszt alkoholt

nyított körülmények ez esetben nem a módszertani vagy etikai szempontok fellazulását jelentik, hanem a tanácsadásra szolgáló tér elrendezésének, formális kereteinek megváltoztatását és az oldott hangulatot. A fesztiválon a tanácsadást igénylőknek nem zárt ajtók mögött foglalatoskodó szakembereket kell felkeresniük. Emberközeli teszt teszi a tanácsadókat, hogy az érdeklődők a sátorhoz való közeledéskor már munka közben láthatják őket. A fesztivál hangulata, az Independence Zone sátor bejáratánál ajánlott tevékenységek, az önkéntesek feloldják a segítő szakember és kliens közötti kezdeti feszültséget. Az elején vonakodnak attól, hogy színes ceruzát vegyenek a kezük-

tük. Sajnálatos módon a tapasztalat azt mutatta, hogy a fiatalok jövőképe eléggé homályos, fiatal felnőttkoruk ellenére nincsen konkrét elképzelésük jövőjükéről, arról, hogy milyen célok fele haladnak, és konkrétan mit tehetnek ezek elérése érdekében. Akik a fogyasztás ellenére nem mutatták a függőség jeleit, szívesen megosztották tapasztalataikat, amelyek hozzásegítették őket a mértékletes fogyasztáshoz: kellemetlen élményeket, elrettentő példákat. Büszkén beszéltek saját jellemvonásaikról, erőforrásaikról, amelyek erőt adnak a szinten maradáshoz. A tanácsadás célja ezekben az esetekben a védő tényezők megerősítése volt. Találkoztunk olyan felnőttekkel is, akik

egyetlen kikapcsolódási módszerként a drogfogyasztást nevezték meg. Életük abból áll, hogy olyan munkahelyen robotolnak, amelyben semmi örömet

„A fesztiválózó fiatalok közel 80%-a – az átlag-életkor 22 év körüli – rendszeresen fogyaszt alkoholt, és közel 16%-a pedig drogokat is, sőt mi több, a fesztiválózó fele dohányzik, ez talán egy kicsit sokkoló lehet első olvasásra. Hiába okoljuk a szülőt vagy az egészségét károsító fiatal baráti körét, a felelősség az iskolát és ez által a pedagógusokat is terheli.”

sem lelik, stabil párkapcsolat nélkül élnek, esetleg gyakran váltakozó, de stabilnak remélt kapcsolataik váltják egymást. Aztán olyan társaságba keverednek, ahol a „lazulás” egyetlen eszköze a drogfogyasztás. A legtöbb esetben a felvázolt jövőkép és az aktuális drogfogyasztási szokások összefüggése kapcsán azt tapasztaltuk, hogy kevés fiatal értékeli döntő fontosságúnak a drogfogyasztás káros hatásait a jövőképpel vonatkozásában. Általános meggyőződésük, hogy befolyásolhatják fogyasztásukat és ez hosszú távon nem jelenthet akadályt céljaik elérésében, ugyanakkor belátják, hogy az aktuális helyzet súlyosbodásának negatív következményei lehetnek.

Nagyon fiatal generáció, idősebbek

A kérdőívek kitöltése három helyszínen történt: a Kolozsvári Magyar Napokon (<http://www.magyarnapok.ro/>), a Bözödi-tó partján megrendezett fiERD Táborban (Fiatalok Erdélyért; <http://tabor.fierd.ro/>), illetve Marosvásárhelyen, a Fél-sziget Fesztiválon (<http://felsziget.ro/>). A 988 kérdőív közül 703-at a Fél-szigeten, 176-ot a fiERD Táborban, 109-et pedig a Kolozsvári Magyar Napokon töltöttek ki a fiatalok. A megkérdezettek 61%-a férfi, 39%-a nő volt, átlagéletkoruk pedig 22 év. Többségük

tinédzser és fiatal felnőtt, de ugyanakkor a nagyon fiatal generáció is jelen volt a fiERD Táborban, akárcsak az idősebb generáció a Kolozsvári Magyar Napokon. Az ország minden részéről érkeztek az általunk vizsgált három helyszínre, Maros megyéből (29%), Hargita megyéből (18%), Kovászna megyéből (11%), Kolozs megyéből (10%), de érkeztek résztvevők Magyarországról, Németországból és Hollandiából is.

A résztvevők nikotin-, alkohol-, illetve tiltott drog-használatára vonatkozó eredményeket azért tartjuk fontosnak évről évre közölni, hogy a pedagógusoknak és más szakembereknek rálátásuk legyen a mai generáció szerfogyasztási szokásaira, és arra, hogy miként viszonyulnak az egészségüket károsító szenvedélyekhez, valamint arra, hogy milyen a lelki egészségük.

Dohányzás

A dohányzási szokásokat a Fagerström Nikotin Dependencia kérdőív segítségével mértük fel. A megkérdezettek közül nagyjából minden második fesztiválózó – a válaszadók 52,3%-a – dohányzik. A dohányzók 13,5%-a enyhe függőséggel, 9,4%-a közepes függőséggel, míg 4,1%-a erős függőséggel küzd. A helyszín és a dohányzás között szignifikáns összefüggést találtunk. A Fél-szigeten a megkérdezettek 54,3%-a, a fiERD Táborban 53,2%-a vallotta azt, hogy dohányzik, míg a Kolozsvári Magyar Napokon 38% válaszolta ugyanezt. A fenti adat azért rémisztő, mert az első két helyszínen a résztvevők átlagéletkora jelentősen alacsonyabb volt.

Alkoholfogyasztás

Az alkoholfogyasztást a Cage Alkohol kérdőív alapján vizsgáltuk meg. A megkérdezettek közel 83%-a fogyaszt alkoholt, ami 10 fiatalból 8-at jelent. Az alkoholteszt alapján megállapítható, hogy az alkoholt fogyasztók 31,1%-a klinikailag jelentős függőségi tüneteket mutat. Szignifikáns összefüggés van a helyszín és az alkoholfogyasztás között is. Míg a fiERD Táborba

„A résztvevők nikotin-, alkohol-, illetve tiltott drog-használatára vonatkozó eredményeket azért tartjuk fontosnak évről évre közölni, hogy a pedagógusoknak és más szakembereknek rálátásuk legyen a mai generáció szerfogyasztási szokásaira, és arra, hogy miként viszonyulnak az egészségüket károsító szenvedélyekhez, valamint arra, hogy milyen a lelki egészségük.”

látogató fiatalok 47,5%-a (10-ből 5 fiatal), a Fél-szigeten 28,2%-a (10-ből 3), addig a Kolozsvári Magyar Napokon 20,7% (10-ből 2) szenved klinikailag jelentős függőségben. Aggasztónak tekinthető, hogy a legfiatalabb generáció tekintetében a legnagyobb a függőségi mutató.

Tevékenységeinkről

Az előző évekhez hasonlóan kérdőíves felmérést is végeztünk, melynek egyik célja, hogy a sátor- és terepmunka során kitöltött önreflexiós kérdőívek alapján személyre szabott tanácsadásban részesítsük az arra igényt tartókat. Másrészt pedig, hogy felmérést készítsünk az önként és anonim módon kitöltött kérdőívekből, hogy megtudjuk, miként viszonyulnak a fesztiválózók a nikotinhoz, az alkoholhoz és a drogokhoz, valamint az ezzel összefüggő

depressziós tünetegyütteshez. A fesztiválózók drogrevenüciós kvízzjátékban is felmérhették ismereteiket a drogokkal kapcsolatosan. Ezen kívül állandó szolgáltatásaink voltak még az Élő könyv és böngésző, a Kérdezz-felelek, A drogok változó arca, a Border-feeling, a Free future motto, A jövő karkötője, az Independence Túra és a Tanácsadás 2020-ra. Programjainkról további részleteket találhatnak a park.felsziget.ro honlapon.

Drogfogyasztás, depresszió

A fesztiválózó dögfogyasztását a Cage-AID drog kérdőív segítségével vizsgáltuk. Drogfogyasztás tekintetében a válaszadók 16,5% válaszolta azt, hogy fogyaszt illegális drogokat. A legtöbben a Félshiget Fesztiválon válaszoltak igennel. Itt a válaszadók 19,7%-a fogyaszt drogokat, ami alacsonyabb arányt mutat a 2011-es adatokhoz képest. A fiERD Táborban 12,9%, míg a Kolozsvári Magyar Napokon a megkérdezettek közül 1,9% válaszolt igennel. Az illegális drogokat fogyasztó fiatalok 21,3%-a sorolható a klinikailag függők közé. A depressziós tünetegyűttest a 9 tételes Beck Depresszió Skálával (BDI) mértük fel. A válaszadók 19,7%-a enyhe depressziós tünetekkel küszködik, 4,6%-a közepes, míg 2,7%-a súlyos depressziós tüneteket mutat.

A pedagógusok szerepe a megelőzésben

Nélkülözhetetlen a mentálhigiénés szemlélet meghonosítása, az úgynevezett „egészséges iskola” megteremtése, amely nem az elrettentésre és a tiltásra helyezi a hangsúlyt, hanem a sokkal hasznosabb, pozitív kicsengésű, „mit és hogyan tegyen” célzattal működő programokra. Az iskolában az áramlat-élmény megtalálására kellene helyezni a hangsúlyt, olyan tevékenységekre ösztönzi a fiatalokat, amelyeket élvezettel végeznek. Olyan tanulási környezetre

„A prevenciós módszereket figyelembe kell venniük az iskolában tevékenykedő szakembereknek, a szociális munkásoknak, pszichológusoknak, szociálpedagógusoknak, nevelési tanácsadóknak, a gyerekekkel legtöbb időt eltöltő pedagógusoknak. Ilyen módszer lehet az elriasztás, ami a drog fogyasztás testi, lelki, szociális, bűnügyi következményeire hívja fel a figyelmet. Viszont azok a fiatalok, akik kipróbáltak már valamilyen kábítószer, nem hisznek ennek hatékonyságában.”

- „A több éves tapasztalat azt mutatja, hogy a félshigetlakó fiatalok – és nem csak ők – érdeklődéssel és nyitottsággal fordulnak az Independence Zone sátorban tevékenykedő segítő szakemberek felé.”

van szükségük, amelyben megtalálhatják saját érdeklődési körüket, fejleszteni kellene az élményszerű, sokszínű tanulás lehetőségeit – itt a végző cél a diák személyes önkitaljesedése, képességeinek megfelelő felhasználása. A személyiség kiteljesedéséhez nélkülözhetetlen örömmérésnek természetes úton kell eljutnia a serdülőhöz, mert a mesterséges örömek (pl. a szerhasználat) nagymértékben károsítják az alakuló személyiséget. A prevenciós módszereket figyelembe kell venniük az iskolában tevékenykedő szakembereknek, a szociális munkásoknak, pszichológusoknak, szociálpedagógusoknak, nevelési tanácsadóknak, a gyerekekkel legtöbb időt eltöltő pedagógusoknak. Ilyen módszer lehet az elriasztás, ami a drog fogyasztás testi, lelki, szociális, bűnügyi következményeire hívja fel a figyelmet. Viszont azok a fiatalok, akik kipróbáltak már valamilyen kábítószer, nem hisznek ennek hatékonyságában. Egy másik lehetőség, hogy *korrekt és hiteles információkat* adjunk át a fiataloknak, majd megadjuk nekik a döntési szabadságot. Hatékony módszere a szerfogyasztás megelőzésének, hogy *harmonikus személyiségű* fiatalokat nevelünk, akik megfelelő önértékeléssel, kommunikációs készséggel, stresszkezelési módszerekkel rendel-

keznek. Egy ilyen típusú személyiséggel rendelkező fiatal képes lesz könnyen megoldani az életben jelentkező problémákat, képes a realitás világában megfelelő minőségű és mennyiségű örömszerzési forrást találni. És ha ki is próbál valamilyen drogot, kevesebb az esélye, hogy rabja is lesz annak. Fontos, hogy minden fiatal találja meg a *kortárs vagy felnőtt közösséget*, ahol jól érzi magát, és megfelelően ki tudja bontakozni, ahol megfelelő elismerést és értékelést kap. A pedagógusoknak arra kell törekedniük, hogy minél inkább bevonják a gyerekeket a különböző iskolai klubokba, rendezvényekbe, műhelyekbe, egyesületekbe, sportcsapatokba. A megelőzés másik lehetősége a *kortárssegítő csoportok* működése az iskolában, ifjúsági közösségekben. Felhívjuk a figyelmüket a nemrégiben beindított honlapunkra – www.independenczone.ro/hu –, amely az országban egyedülálló szolgáltatást nyújt mindazoknak, akik drogfüggőség szempontjából veszélyeztetve érzik magukat vagy valaki mást a környezetükből.

**BOTHÁZI RENÁTA,
OZSVÁTH ANITA-ANIKÓ,
KRECSÁK KATALIN,
DR. DÉGI L. CSABA**

Egyéni vagy csoportos projekt?

A gyermek lázas, torokgyulladással küszködik tegnap este óta. Ettől függetlenül ma délután semmiképp nem akart itthon maradni, mert kollégiumi napok vannak, s nem maradhatott le valamelyik, számára igen fontos eseményről. De most, pontban éjfélkor, amikor nekem már igencsak be kellene fejeznem a megkezdett gondolatot, ki-kászálódik az ágyból, kiállít a szent tér-

–, ha már tudósok, akkor minek horkolnak önfeledten ebben az órában, amikor a gyermeknek projektgondjai vannak, és a legújabb kutatások szerint színesebbre akarja a görög templomot?

Gyermekekkel elhitetni, hogy a fehér márvány sógyurmutánczata is gyönyörű, nem hiteles ugyan, de gyönyörű. De ahhoz, hogy fehéren is elégedett legyen a munkájával – nem is tudom...

bekenegetjük, panaszkodik, hogy nem elég sima, nem elég márványszerű. *Még egy sógyurmát se tudsz becsületesen megcsinálni.* Mondom, dehogynem, ez már szinte tökéletes. Elégedetlen, de ráveszem, vegye be a gyógyszert, lefekszik, vinnyog kicsit, hogy *de anyu, anyahiányom van*, odabújok, hogy ne legyen má' annyi anyahiánya a lelkemnek, fogja a kezem, elalszik, de amikor próbálók ellopózni, felriad: *maradj még, rémálmaim vannak, ha nem vagy itt.* No, hál' istennek elfelejtettük, milyenek is voltak a görög templomok, a rémálmodokat valahogy legyűrjük, csak épp kulturális vitáink ne legyenek projekt-készítés ürügyén.

A fentiekben elmesélt tapasztalatok kontextusában tehát ne csodálkozz, ha a hideg rázogató projektleadás előtt, közben és után. Ma délután ismét bejelzett telefonon, hogy ma később jön haza, nem tudom melyik osztálytársához megy sulis után, mert holnap le kell adni a projektet (amiről, ugye, tudni kell, hogy lényege szerint hosszabb időszakot felölelő kutatási munka, ahol a csoport témát választ, leosztják a feladatokat, időnként találkoznak, sőt konzultálnak a tanárral, munkanaplót vezetnek és a többi hasonló szépen átgondolt módszertani lépés). A csoportos projekt viszont – minden szakirodalmi előírásra fittyet hányva – házi szemszögből a következőképpen néz ki: a gyermek két nappal a leadás előtt kezd nyüszölni, szervezkedni. (A beosztott és megosztott munkaidő ugyebár azt jelenti, hogy az együttműködést az utolsó napra sűrítik, hogy kellőképpen tömény legyen, és természetesen a 4-es csoportból az utolsó nap utolsó délutánján is csak ketten tudnak jelen lenni egyéb fontos elfoglaltságok miatt.) Nohát hazajön kora este, fulladozik a dühtől, hogy képzeljem el, eltelt hiába két óra, mert amikor X. Y.-hoz elmentek, kiderült, hogy nincs laptop, merthogy X. Y. épp meg van büntetve (*mifene szokás ez, hogy valakit két hétig csak úgy megbüntetik, és anyuka csak úgy eldugja a laptopot?!).* Kivárvák anyuka hazatértét,

ILLUSZTRÁCIÓ: Farkas Ilona Janka, 4. osztályos

• „Az ördögbe a tudós apákkal – gondolom én –, ha már tudósok, akkor minek horkolnak önfeledten ebben az órában, amikor a gyermeknek projektgondjai vannak, és a legújabb kutatások szerint színesebbre akarja a görög templomot?”

be, mármint a konyhába: Anya, nézzük meg, megszáradt-e a projektem. Ki kellene színezni. (Ez egy félméternyi magas görög templom akar lenni papírból és sógyurmából.) Mondom neki, drágám, a görög templomok fehér márványból készültek, ne aggódj, ez tökéletes, nem kell kiszínezni. Bőg, hogy apa azt mondta, hogy a legújabb kutatások szerint nem tiszta fehérek, és hogy a maja templomok is színesek voltak, és a fehér márvány se tiszta fehér, és apa tudja, mert ő tudósabb, mint te. Az ördögbe a tudós apákkal – gondolom én

valami miatt most éppen képtelen vagyok arra, hogy díjazzam az igényességét –, dolgozni kell még rajta. Rendben, akkor ebben a szent órában hozzákezdünk a sógyurma készítéséhez, keverünk egy kis lisztet, sót, cseppnyi vizet, ahogyan a sógyurma receptje azt megkívánja. Csinálná is a szentem, de kókadzik, tehát gyorsabban haladunk, ha én kavargatom, gyúrom, miközben ő – ezek szerint mégsem annyira beteg – árgus szemekkel figyeli, úgy készítem-e, ahogyan az a nagykönyvben elő van írva. Megvan a gyurma,

A részlet a Kriterion kiadó gondozásában megjelent *De Anyu!* című kötetből származik; a szövegrészlet teljesebb változata megjelent az „Ezernyi fűszál zeng tücsökenét...” című kötetben *Mindennapok pedagógiája* címmel. (Fazakas Emese-Fóris-Ferenczi Rita [szerk.: „Ezernyi fűszál zeng tücsökenét...” Köszöntő kötet P. Dombi Erzsébet tiszteletére. Egyetemi Műhely Kiadó, Bolyai Társaság, Kolozsvár, 2012. 82–89.)

projekt ürügyén ideiglenesen szünetel a büntetés, tehát laptop van. De ennek se lehetett sokáig örülni, mert az is kiderült, hogy a laptopon nincs meg az a program, amivel dolgozni kéne, illetve épp internetkapcsolat sincs, amivel telepíteni lehetne. Szóval szükségállapot van, problémamegoldásként hirtelen eldönti, hogy no, akkor egyéni projekt és Bartók Béla lesz. Kértem én, hogy mégis miképpen lehetne seperc alatt módosítani illetéknéppen, hogy eddig csoportos volt, most meg egyéni lesz belőle. Hogyan lehet majd ezzel elszámolni? *Anya, te ez nem érted.* Én meg nem is szomorkodnék megértésbeli fogyatékoságom miatt, csakhogy tudom a korábbiakból, hogy az egyéni projektet nem fogom megúszni szárazon. És hogy magad is beláthatod, mennyire igazam van, elmesélem neked a projekt születésének történetét, aztán majd eldöntheted, hogy sírjál-e vagy neved, mert több órán át keményen megdolgozott a lelkem, én is egyébként; s bár éppen főzni pró-

„Szóval szükségállapot van, problémamegoldásként hirtelen eldönti, hogy no, akkor egyéni projekt és Bartók Béla lesz. Kértem én, hogy mégis miképpen lehetne seperc alatt módosítani illetéknéppen, hogy eddig csoportos volt, most meg egyéni lesz belőle. Hogyan lehet majd ezzel elszámolni? *Anya, te ez nem érted.*”

báltam, kétpercenként hívott, hogy *anyúúú*, ettől aztán a pörköltöm is többször odaégett, nem is beszélve arról, hogy a többi betervezett munkám szóba se jöhetett.

Fél óra azzal telt el, hogy hátteret választott: többször végigfuttatta a lehetőségeket, hogy a cím miképpen pörögjön fel a képernyőre. Szegény Bartók névileg és képileg legalább ötven változatban tűnt elő, alulról, felülről, jobbról, majd balról, lassan kacskaringózva, meghökkentően hirtelen megjelene-

betűk kavargásából, eltűnve és vibrálóan pulzálva, mint egy reklám; nekem pedig végig kellett nézmem az összes változatot, miközben zsörtöltem, hogy kedves, ez egyáltalán nem fontos, az viszont igen, hogy ne legyen zavaró, és ne terelje el a figyelmet a lényegről. No, valahogy eldöntöttük, hogy Bartók Béla neve beugorjon-e hirtelen, vagy elegánsan belibegjen, várakozással töltve el a nézőt, hogy no, akkor ebből mi is lesz. Valamiképpen megegyeztünk egy egyszerűbb változatban. A következő nagy kérdés az volt, hogy mi kerüljön Bartók Béla alá: latolgatta a címekeket, aztán eldöntötte, hogy oda fogja beírni a tartalomjegyzéket. Emiatt természetesen legalább három ízben kellett magára hagynom pörköldő pörköltömet. Akkor... hogy *anyúúú, mit írok a tartalomjegyzékbe?* Mondom, miképpen akarsz te tartalomjegyzéket írni, ha fogalmad sincs még arról, mit fog tartalmazni maga a bemutató. Hát a döntést kisebb vita után későbbre halasztottuk. A fotó még egyszerűen megoldódott, megnéztünk ugyan többet is, ő egy festmény mellett voksolt, meggyőztem, hogy egy fotó mégiscsak bartókosabb, mint egy rosszul sikerült festmény. Szerencsére a születési és elhalálozási évszámon nem lehetett vitatkozni, de hát ezután jött a neheze. *No, most már odaírtam, hogy hol és mikor született, és azt is, hogy hol és mikor halálozott el, asszem, kéne írjak valamit arról is, hogy miket csinált közben.* Talált egy leírást a Wikipédián, mire visszamentem, kapipéjszettel már dolgozott is. Hohóhó! Újrakezdtük: elolvastattam több szöveget, kiemeltettem, átrendeztettem, lenyelettem vele, hogy most nem akármit ír Bartókról, hanem téma szerint keresi az információt, hogy nem másol le semmit, hanem jegyzi a fontos adatokat, átírja a bemutató logikája szerint satöbbi; és hát elképzelheted, hogy minden mozzanatért vád- és védőbeszédet kellett mondanom, illetve többször meghallgatnom azt a szívétépő megjegyzést, hogy *anya, ugye te most anya vagy, s esküdj meg, hogy nem akarsz itt nekem tanárokodni.* Mondtam, persze, hogy most éppen anya vagyok, de ez nem jelenti azt, hogy megcsinálok helyetted. Azt sem, hogy anyaként nem fogom kökeményen elvárni, hogy rendszeren megcsináld. Mindent végigcsinált becsülettel, ő maga mondta, hogy *na, kezdlek belejönni, most már látom, miről is akarok írni, és hogy mi is kerül a tartalomjegyzékbe.* Sőt először *A csodálatos*

*mandarin*nak veselkedett neki, aztán meggondolta magát, kitörölte, pörölt is: a francba, mondtam, hogy kedves, a történet épp erről szól, hogy annak, amit elolvasol, legfeljebb egy töredéke kerül a bemutatóba. Kezdetben azt számolta, hogy minimum hány szlajd legyen, utána meg azt, hogy vajon bele fog-e férni a megadott terjedelembé. Annyira belejött, hogy még Szilágyi Domokost is lenyelte a drágám; hoztam volna a kötetet, *nem kell, nem kell, itt van a neten* – bekapta szegénykém,

„Akkor... hogy *anyúúú, mit írok a tartalomjegyzékbe?* Mondom, miképpen akarsz te tartalomjegyzéket írni, ha fogalmad sincs még arról, mit fog tartalmazni maga a bemutató. Hát a döntést kisebb vita után későbbre halasztottuk.”

mert több címet is el kellett olvasnia, amíg beugrott a *Bartók Amerikában* –, *Anyúúú, ebből mit vegyek ki?* Hát, amelyik neked tetszik. Szóval elolvastattam vele a szöveget (magam is tudom persze, hogy ez csak olyan átfutódsi volt, de mégiscsak döntött a kiemelt szakasz mellett, merthogy az talál a témához, olyan népdalos).

És hát gondolhatod, hogy ha már minden primadonnás elvárásomnak eleget tett, ennek fejében kétszer is meg kellett hallgatnom a bemutatót, itt is eljutottunk odáig, hogy *jó, akkor nem hadarok, jó, akkor nem csak azt mondom, ami a papíron van, jó, jó.* Tervezte, hogy háttérzeneként *A fából faragott királyfi* lesz, de azt hiszem, erre már nem jutott energiája. Arra sem, hogy beírja a forrást, de szívre tett kézzel megígérte, hogy szóban el fogja mondani.

No, megszenvedtünk a dologért, de én ettől függetlenül úgy gondolom, hogy ezekről, főként a források kezeléséről és ennek tisztességéről többet kellene beszélni az iskolában is.

FÓRIS-FERENCZI RITA

Különleges ünnep: a 100. nap egy udvarhelyi első osztályban

Különleges ünnepet ültek a gyerekek és tanítóik március elején a székelyudvarhelyi Benedek Elek Pedagógiai Líceum Step by step I. osztályában: megünnepelték a 100. napot. Az alkalom nagy pillanatot jelez a kis elsősök életében, akik megtettek már száz lépést a Tudás Birodalma felé. A nyílt napon szülők, pedagógusok, meghívottak vettek részt, ünnepélyes keretek közt zajlott a „reggeli üzenet” közvetítése és az úgynevezett központokban szervezett tevékenység. Az osztályban egyénileg, csoportosan megoldható, érdekes, játékos és kreatív feladatok segítik a diákok képességeinek kibontakozását. A nap fénypontját a kisiskolások 100-zal kapcsolatos egyedi alkotásainak a bemutatása, emléklapok átadása és az ünnepi torta elfogyasztása jelentette.

LŐRINCZ TÜNDE, SEBESTYÉN JOLÁN
tanítónők

KIMENŐ Összművészeti Diákfesztivál Gyergyóalfaluban

Idén április 10–13. között szervezi meg az Antropocentrum Egyesület a KIMENŐ Összművészeti Diákfesztivált Gyergyóalfaluban. A fesztiválra 5–12. osztályosok jelentkezhetnek **március 24-ig** verssel, drámával, prózával, irodalmi paródiával, grafikával, karikatúrával, zenével. Az érdeklődők jelentkezhetnek újságíró- és színház-műhelybe, a középiskolások pedig filozófiaműhelybe is.

Grafikapályázat 5–12. osztályos diákoknak

Részt vennél egy grafika-műhelyben, ahol egy képzőművész irányításával dolgozhatnál?

Erre lehetőséged lesz a KIMENŐ Összművészeti Diákfesztiválon 2013. április 10–13. között Gyergyóalfaluban. Készíts egy grafikát és küldd el nekünk a következő címre: Antropocentrum Egyesület, 537130 – Gyergyóalfalu (Joseni), István pap tér, 665. sz., Hargita megye, Románia. Minden beérkezett munkát kiállítunk a fesztivál helyszínén. A legjobb művek beküldői értékes könyvcsomagot kapnak, és bekerülhetnek a KIMENŐ grafika-műhelybe. Beküldési határidő: 2013. március 24.

Paródiapályázat 5–12. osztályos diákoknak

Úgy gondolod, hogy egy-két poénnal érdekesebbé vagy aktuálisabbá tudnád tenni az irodalomórán boncolgatott szövegeket? Írj róluk paródiát, és az eredeti szöveggel együtt küldd el a munkádat a kimeno@antropocentrum.ro címre 2013. március 24-ig! A tárgyhoz írd be: Irodalmi paródia! A legsikerültebb munkák beküldői értékes könyvcsomagot kapnak.

Irodalmi alkotópályázat 5–12. osztályos diákoknak

Úgy érzed, van mondanivalód? Meg is tudnád azt versben, prózában vagy drámában fogalmazni? Szeretnéd, ha az írásaidról egy elismert alkotó mondana véleményét? Küldd el a munkádat (az öt legjobb, eddig még közöletlen írásodat) a kimeno@antropocentrum.ro címre 2013. március 24-ig. A tárgyhoz ne felejtse el beírni: Irodalmi alkotópályázat. A legjobb szövegek beküldőit értékes könyvcsomaggal jutalmazzuk, és bekerülnek a 2013. április

10-13. között Gyergyóalfaluban zajló KIMENŐ Összművészeti Diákfesztivál irodalom-műhelybe.

Karikatúrapályázat 5–12. osztályos diákoknak

Láttál mostanában jó arcokat? Fotózd le, készíts róluk karikatúrát, majd a fényképpel együtt küldd el a rajzodat az Antropocentrum Egyesület, 537130 – Gyergyóalfalu (Joseni), István pap tér, 665. sz., Hargita megye, Románia címre! Örömmel fogadjuk azt is, ha valamely helyzet készlet rajzolásra. A lényeg, hogy az elkészült kép elgondolkodtasson és/vagy megnevettessen. A beérkezett karikatúrákból kiállítást rendezünk 2013. április 10–13. között a KIMENŐ Összművészeti Diákfesztiválon Gyergyóalfaluban. Beküldési határidő: 2013. március 24. Járj nyitott szemmel!

Pályázati felhívás a filozófia iránt érdeklődő középiskolásoknak

Szeretsz vitázni? Jó kérdéseket és helytálló válaszokat keresni?

Jelentkezz a KIMENŐ filozófia-műhelybe! 2013. április 10–13. között Gyergyóalfaluban lehetőséged lesz kibontakozni. Küldd el az önéletrajzodat március 24-ig a kimeno@antropocentrum.ro címre; a tárgy legyen: Filozófia, és írd meg azt is, miről beszélgetnél szívesen!

Pályázati felhívás 5–12. osztályos, színházkedvelő diákoknak

Jelentkezz a KIMENŐ Összművészeti Diákfesztivál színház-műhelybe, ahol elismert szakemberek irányításával dolgozhatsz 2013. április 10-13. között Gyergyóalfaluban. Küldd el a fényképes önéletrajzodat 2013. március 24-ig a kimeno@antropocentrum.ro címre! Írd meg azt is, hogy miért szeretnél bekerülni ebbe a műhelybe, a levél tárgya pedig „Színház-műhely” legyen!

Pályázati felhívás az újságírás iránt érdeklődő, 5–12. osztályos diákoknak

Ha kipróbálnád, milyen napilapot írni, jelentkezz a KIMENŐ újságíró-műhelybe, ahol szakemberek irányításával készül a *Fesztike*, a 2013. április 10-13. között Gyergyóalfaluban zajló rendezvény lapja. A jelentkezéshez az önéletrajzodat és egy általad készített

interjút (max. 2500 jel) kell küldened a kimeno@antropocentrum.ro címre. Beküldési határidő: 2013. március 24.

Zenepályázat 5–12. osztályos diákoknak

Van saját zenéd, dalod? Szoktál verset megzenésíteni? Küldd el a műveidet a kimeno@antropocentrum.ro címre, és értékes könyvcsomagot nyerhetsz. Beküldési határidő: 2013. március 24.

CSOPORTOS VETÉLKEDŐ

A fesztivál keretében idén csoportos vetélkedőn is részt vehetnek a diákok. „Most elmarad a rettegett bibliográfia, és több teret kapnak az ügyességi és általános műveltségi feladványok. Továbbra is háromfős csapatok jelentkezését várjuk 2013. március 31-ig a kimeno@antropocentrum.ro címre” – írja az Antropocentrum Egyesület közleményében.

A csapatoknak idén is kell egy színpadi produkcióval készülniük: ez most paródia lesz. Az alábbi listából lehet választani egy dalt, amelyről paródiát kell írni, majd a verseny részeként be kell mutatni a fesztivál színpadán is.

Íme, a lista:

Rúza Magdi: *Aprócska blues*
Intim Torna Illegál: *Hipnotizőr király*
Ocho Macho: *Jó nekem*
Varga Viktor: *Lehet zöld az ég*
Magna Cum Laude: *Pálinka-dal*
Kispál és a Borz: *Csillag vagy fecske*
Magna Cum Laude: *Vidéki sanzon*
Fluor: *Mizu*
PSY: *Gangnam Style*
Baricz Gergő: *Negyven éven át*
Edda: *Éjjel érkezem*
Edda: *Álmodtam egy világot*
Bikini: *Közeli helyeken*
Republic: *Erdő közepében*
Zámbo Jimmy: *Szeress úgy is, ha rossz vagyok*
Koós János: *Kislány a zongoránál*
Mary Zsuzsi: *Almát eszem*
Belga: *Zsolti a béka*
Beatrice: *A pancsoló kisleány*
Quimby: *Most múlik pontosan*
Quimby: *Sehol se találalak*

További információk az antropocentrum.ro honlapon.

A középiskolában maradhat a kilencedik osztály

Továbbra is a középiskolai oktatás része maradna a kilencedik osztály, és nem kerülne át az általános iskolába, ahogy azt a tanügyi törvény előírja – jelentette be Remus Pricopie oktatási miniszter. „Nem tudok olyan érvet felhozni, amely indokolná a kilencedik osztálynak az általános iskolába való költöztetését” – mondta a tárca-vezető. Az erre vonatkozó sürgősségi kormányrendeletet március 5-én jóváhagyta a képviselőház, de döntő házként a szenátusnak is szavaznia kell róla. Az oktatási miniszter álláspontját egyébként a tanügyi szakszervezetek is osztják, de hasonlóan vélekednek a pedagógusokat, szülőket és diákokat tömörítő szövetségek vezetői is. Utóbbiak arra is felhívták a figyelmet, hogy az általános iskolák nem rendelkeznek elég osztályteremmel, illetve pedagógussal, így egy újabb osztálynak a befogadása teljes károszt eredményezne a tanintézetekben. Ugyanakkor azt is hangsúlyozták, hogy három gimnáziumi év nem elegendő ahhoz, hogy megfelelően felkészítsék a diákokat az egyetemi tanulmányaikra vagy a munkaerőpiacon való elhelyezkedésre. A szülői szövetségek azt sem tartják biztonságosnak, hogy a 15–16 éves kamaszok ugyanazon épületbe járjanak, mint a kisdíákok.

A nagyenyedi kollégiumot ünnepelték az Országházban

A nagyenyedi Bethlen Gábor Kollégium alapításának 390. és Bethlen Gábor fejedelemmé választásának 400. évfordulója alkalmából rendeztek ünnepséget február végén a budapesti Országházban. A rendezvényen elhangzott, közösségi önismeret csak jó iskolák, által lehetséges, ezért lehet biztos iránytű a nagyenyedi kollégium a 21. században is, és az iskola az örök újrakezdés erdélyi jelképe, amely fennállása alatt becslések szerint csaknem negyven-ezer hallgatót fogadott falai közé. A sokszínű Erdélyben a kollégium a román–magyar együttélés tükré is: volt idő, amikor az együttélés rombolást, sebeket okozott a kollégiumnak, és „van idő, mint napjainkban is, amikor a románok és magyarok együttműködése épülést és fejlődést eredményezett a nagyenyedi kollégi-

um életében” – hangzott el. Kató Béla, az Erdélyi Református Egyházkerület püspöke kiemelte: az erdélyi református oktatás története sikertörténet. Vigyázzunk erre a sikerre, hívta fel a figyelmet az egyházi előljáró, hozzátéve, hogy az erdélyi magyarság jövője művelődési és tudásszintjének emelésén áll vagy bukik.

Az ünnepségen résztvevőket köszöntötte Mihai Horațiu Josan, Nagyenyed polgármestere is.

A rendezvényen elhangzott, hogy a kollégium az erdélyi oktatás és művelődés szellemi fellegvára, falai közül a tudomány, a művelődés, a művészetek jeles képviselői kerültek ki, vonzás- és hatásköre kiterjedt Erdély mellett a Partiumra és a Felvidékre is.

Online tanulnak Hargita megyében

Tíz Hargita megyei középiskola és a megyei tanfelügyelőség is részese annak a világhálón elérhető integrált oktatási programnak, amely uniós támogatással valósul meg. A projekt keretében a diákok akár otthonról is elérhetik a tanáraik által az internetre feltöltött tananyagot, a szülők online ellenőrizhetik gyermekük tanulási helyzetét, a pedagógusok, tanfelügyelők online konferenciázhatnak. A projektben a Hargita Megyei Tanfelügyelőség, a székelyudvarhelyi Eötvös József, a gyergyóditrói Puskás Tivadar, a korondi, a gyergyóhollói, a székelykeresztúri Zeyk Domokos, a csíkszeredai Octavian Goga és Segítő Mária, a maroshévi O. C. Tásáuanu, a gyergyószentmiklósi Salamon Ernő és a gyimesfelsőlóki Árpád-házi Szent Erzsébet középiskolák vesznek részt. Görbe Péter tanfelügyelő, a projekt menedzsere elmondta: a júniusban véget érő projektet az Unió 1,6 millió lejmel támogatja, 360 ezer lej pedig a kormány hozzájárulása. Hangsúlyozta: a projekt célja a nevelés minőségének javítása és korszerűsítése, a modern oktatási és kommunikációs eszközök bevonása révén.

Fizetniük kell a harmadszorra érettségizőknek

Fizetniük kell azoknak a végzősöknak, akik idén immár harmadjára iratkoznak be az érettségi vizsgára, közölte az oktatási minisztérium. A szaktárca tájékoztatása szerint azon jelentkezőknek, akik két korábbi megmérettetésen

egyetlen vizsgatantárgyból sem szereztek átmenő jegyet, 230 lejmel kell kifizetniük, ha idén is szeretnének részt venni a vizsgán. Azon diákok esetében, akik az előző években egy vagy ennél több próbán buktak el, az egyes tantárgyak után kell bizonyos összeget fizetniük, ennek értékét a tanfelügyelőségek határozzák meg. Tavaly egyetlen vizsgáért 39 lejmel kellett fizetni. A nyári érettségi június 10-én kezdődik, a beiratkozás május 27. és 31. között zajlik.

Szabályos a székelység történetéről szóló kézikönyv használata

A román oktatási minisztérium szerint Hargita és Kovászna megyében az előírások betartásával használják az iskolákban *A székelység története* című kézikönyvet, amelyből gimnazista diákok tanulhatnak választható tantárgy keretében. Ez abból a tájékoztató dokumentumból derül ki, amelyet a minisztérium kisebbségi oktatásért felelős igazgatósága írt egy olyan állampolgárnak, aki kifogásolta a kézikönyv iskolákban való használatát. A válasz nyomán a Maros, a Hargita és a Kovászna megyei románok civil fóruma nevű szervezet március 11-én a szaktárca kisebbségi oktatásért felelős igazgatósága két vezetőjének a leváltását kérte, ugyanis ők látták el kézi-jegyükkel a dokumentumot. A civil szervezet közleményében idézi, hogy a Szócs Domokos főosztályvezető és Szepesi Alexandru osztályvezető által aláírt minisztériumi válasz szerint a hatodikos és hetedik osztályos diákoknak ajánlott kézikönyv nem minősül tankönyvnek, tudományos szempontból megfelel a történelmi valóságnak. A dokumentum szerint azok az iskolák, amelyek bevezették ezt a választható tantárgyat, tiszteletben tartották a két megye tanfelügyelősége által megszabott eljárásokat. A civil szervezet tiltakozik a minisztériumi válasz miatt, mert szerintük figyelmen kívül hagyja, hogy a kézikönyv „a románokra nézve megengedhetetlen sértéseket tartalmaz”. A kézikönyvet a Hargita megyei önkormányzat megbízásából székelyföldi történelemtanárokból és történészekből álló 11 tagú bizottság készítette. A szerzők célja az volt, hogy a tavaly szeptemberben bemutatott kiadvány tankönyvnek is megfeleljen, de kézikönyvként bármelyik korosztály számára hasznos olvasmány legyen.